

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Gunilla Davidsson Lundh
010-224 14 74
skane@lansstyrelsen.se

Beslut om bildande av naturreservatet Lyngsjö i Kristianstad kommun

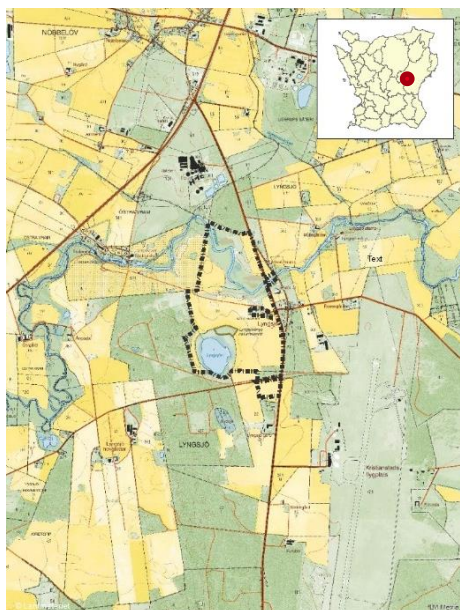
Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som anges med kraftig svart punktstreckad linje på bifogad karta (Bilaga 1), som naturreservat. Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Naturreservatets gränser ska märkas ut i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

När detta beslut vinner laga kraft upphävs, med stöd av 7 kap. 7§ miljöbalken, länsstyrelsens beslut den 10 mars 1959 om bildande av naturreservatet Lyngsjö äng i Kristianstads kommun (Dnr IIIÖ2-17-58).

Med stöd av 3§ Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, Bilaga 3.

Naturreseptat Lyngsjö i Kristianstad kommun.

Svartstreckad linje anger reservatets gräns och den röda pricken anger ungefärligt läge i kommunen.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Uppgifter om naturreseptatet

Namn:	Lyngsjö
Kommun:	Kristianstad
DOS-ID ¹ :	1009439
N2000 ID ² :	SE0420235 (SPI)
Gränser:	Området begränsas av mitten av svart punktstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (Bilaga 1)
Fastigheter:	Se bilaga 4
Markägare:	Lunds stift och enskilda
Läge:	ca 100 meter V Lyngsjö kyrka
Centralpunkt:	x: 441818 y: 6199304 (SWEREF99)
Naturgeografisk region:	7, Skånes sediment- och horstområden
Vattenförekomst (HID) ³ :	SE 620341 – 139491 Vramsån: Helegeå - Ryabäcken
Inskrivna nyttjanderätter:	Se bilaga 4
Areal:	80,3 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen

¹ ID-nummer i Naturvårdsverkets databas Vic Natur.

² ID-nummer i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

³ ID-nummer i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Precisering av syftet

Syftet med naturreservatet är att långsiktigt bevara och utveckla områdets naturvärden knutna till ett kulturpåverkat landskap med lång tradition av odling och hävd med bete och slåtter. Sandmarksmiljöer, rikkärr, kalkfuktängar och gräsmarker med en artrik flora och hävdberoende arter av växter, svampar och djur ska bevaras, utvecklas och vid behov återställas och nyskapas. Områdets vattenmiljöer ska bevaras och återställas med fokus på Lyngsjön som är en liten, kalkrik källsjö där det förr mycket klara vattnet har blivit grumligt. I området förekommande värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter ska skyddas, återställas och nyskapas med fokus på den akut hotade sandnöreln och andra sällsynta arter knutna till trädesbruket. Kulturhistoriska lämningar ska bevaras. Syftet är även att upprätthålla och skapa förutsättningar för en gynnsam bevarandestatus för de i området förekommande naturtyperna och arterna enligt EU:s art- och habitatdirektiv⁴.

Syftet tillgodoses genom att:

- tillförsel av växtnäringsämnen och bekämpningsmedel och användande av avmaskningsmedel förbjuds,
- hävden av området med bete, i första hand med nötkreatur, i kombination med slåtter fortsätter och utökas,
- uppsläende träd och buskar röjs bort fortlöpande för att förhindra igenväxning i betes- och slåttermarker samt längs stenmurar,
- beteshävd varierar i de torra betesmarkerna,
- beteshävd återupptas på ohävdad mark,
- åkermark omförs till ogödslad betesmark,
- sandblottor skapas kontinuerligt i de torra betesmarkerna,
- områden med sandstäpp restaureras vid behov,
- riktade åtgärder för att gynna hotade arter såsom sandnörel och åkerogräs utförs och följs upp,
- anläggning av allmogeåker och trädesbruk på åkermark som omförts till betesmark,
- orsaken till grumlingen av Lyngsjöns vatten utreds,

⁴ Rådets direktiv 1992/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

- områdets hydrologi bevaras ostörd,
- anläggning av grunda våtmarker möjliggörs för att skapa gynnsamma förutsättningar för strandpadda och andra groddjur,
- skötseln utvärderas och anpassas till ny kunskap om hotade och hänsynskrävande arter.

Föreskrifter för naturreservatet

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk,
2. bedriva åkerbruk,
3. så eller plantera växter eller att sätta ut djur,
4. plöja, spränga, gräva, schakta, tippa, dumpa, anordna upplag, eller på annat sätt skada mark, jordvallar, stengården eller småvatten,
5. uppföra byggnad eller annan anläggning, exempelvis mast, vindkraftverk eller liknande,
6. anlägga väg,
7. dra fram mark- eller luftledning,
8. dika eller dränera,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, stödutfodra eller tillföra växtnäringsämnen, kalk eller jordförbättringsmedel,
10. avmaska betesdjur på betesmarker eller släppa avmaskade betesdjur på bete tidigare än 14 dagar efter avmaskning samt att använda långtidsverkande avmaskningsmedel,
11. utfodra vilt.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. omföring av mark som anges som ohävdad mark till ogödslad betes- och/eller slåttermark enligt kartbilaga 2,
4. omföring av åkermark till ogödslad betesmark enligt kartbilaga 2,
5. hävd genom bete, slåtter eller bränning samt uppförande av stängsel på mark som anges som betesmark, ängsmark eller åkermark som omförs till betesmark enligt kartbilaga 2,
6. åtgärder för att gynna hotade åkerogräs omfattandes skapande av sandblottor, anläggning av allmogeåker, ambulerande åkerbruk, trädesbruk, betesfredning, insådd av hotade ogräsarter och uppförande av stängsel på max 3 ha på den f d åkermarken,
7. anläggning av våtmarker lämpade för hotade groddjur på del av den f d åkermarken,
8. avverkning och bortforsling av vass, sly, träd och buskage i hela naturreservatet,
9. markomröring och skapande av sandblottor i mark som anges som betesmark och åkermark som omförs till betesmark i syfte att gynna rödlistade arter enligt kartbilaga 2,
10. inplantering eller insådd av inhemska arter vilka är knutna till biotoperna i naturreservatet,
11. utförande och underhåll av anläggningar för allmänhetens tillgänglighet i hela naturreservatet,
12. uppföljning av områdets bevarandemål, skötsel och miljöövervakning inom hela naturreservatet,
13. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av vilt, invasiva arter⁵, fisk eller kräftor i hela naturreservatet,

⁵ Med invasiv art avses arter som kan utrota någon av landets egna arter eller bestånd, förändra ett helt ekosystem, vara bärare av nya sjukdomar som angriper inhemska arter, blanda sig med lokala bestånd, utkonkurrera hotade arter för resurser och livsutrymme eller hybridisera med landets egna arter

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. ta med hund eller annat sällskapsdjur som inte hålls i fysiskt koppel,
2. samla in frö, gräva upp eller plocka växter,
3. elda annat än med friluftskök,
4. tälta eller ställa upp husvagn, husbil eller liknande,
5. ta bort, gräva, borra, måla eller på annat sätt skada mark, sten, stenmurar, naturföremål eller kulturlämningar,
6. placera tavla, plakat, affisch, skylt, snitsel, inskrift eller därmed jämförlig anordning annat än tillfälligt, max 3 dygn, för naturstig, frågesporter, orienteringar eller tipspromenader.
7. uppföra någon form av anläggning eller placera ut för reservatet främmande föremål,

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens skriftliga tillstånd:

8. fånga insekter, spindlar, snäckor eller andra ryggradslösa djur annat än genom håvning, handplockning eller annan selektiv metod⁶ med efterföljande återutsättning inom naturreservatet. Kravet på återutsättning gäller inte enstaka beläggsexemplar av varje art under förutsättning att fynden registreras i Artportalen, eller motsvarande nationell databas för hotade arter, och att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna,
9. samla in mossor eller lavar med undantag av enstaka beläggsexemplar, under förutsättning att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna,

Undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för:

- förvaltaren, eller den som Länsstyrelsen utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter B1-13.
- tillsyn i samband med förvaltarens skötsel av området,

⁶ Med selektiv metod menas handplockning, håvning, sållning eller annan teknik där de djur som inte ska studeras närmare direkt återutsätts och ingreppen i deras livsmiljö blir försumbara eller kan återställas omedelbart. Fällor är inte att betrakta som selektiva, oavsett utformning.

- driftåtgärder av vid tidpunkten för detta beslut befintliga vägar för motorfordon, vägkanter, vägdiken eller enskilda brukningsvägar. Exempel på driftåtgärder som ovan åsyftas är: lagning av mindre beläggningsskador och potthål, röjning och slåtter av vägslänter eller rensning av vägtrummor och vägdiken, halkbekämpning och kapning av överhängande grenar.
- underhållsrensning av lagakraftvunna dikningsföretag eller lagliga diken. Inför utförande av arbetet ska naturreservatets förvaltare informeras om åtgärden.
- drift, underhåll och ombyggnad inom gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen, el-, energi- eller teledistributör. Inför utförande av arbetet ska naturreservatets förvaltare informeras om åtgärden. Vid akuta underhållsåtgärder kan förvaltaren informeras i efterhand, dock senast inom tre arbetsdagar från det att arbetet har inletts,
- åtgärder vid transplantering av grässvål i samband med kompensationsåtgärder för Lyckeby stärkelsefabrik i enlighet med Länsstyrelsens beslut 522-14097-2017.

Från reservatsföreskrifterna gäller i övrigt följande undantag;

A2, A3 och A4 gäller inte åkerbruk eller plöjning på åkermark som ska omförs till betesmark och för åkerbruk vars huvudsyfte är att gynna arter knutna till allmogeåkrar, trädesbruk eller hotade åkerogräs enligt kartbilaga 2.

A4 gäller inte i samband med skapande av blottad sand i syfte att gynna hotade arter.

A4 gäller inte täkt av grus och sand för husbehov, max 1-2 m³/år efter överenskommelse med naturreservatets förvaltare.

A9 vad gäller stödutfodring gäller inte i samband med stödutfodring av betesdjur i maximalt två veckor inför installering eller strax efter betessläpp.

A10 gäller inte vid behandling av parasitangrepp som konstaterats under pågående betessäsong om korttidsverkande preparat används.

A10 gäller inte inom det område som benämns karenszon för avmaskade betesdjur i kartbilaga 2.

C1 gäller ej i samband med jakt eller i samband med vallning av betesdjur.

Föreskrifterna gäller ej tjänstemän från Länsstyrelsen i samband med tillsyns- och förvaltningsuppdrag.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen upplyser om att föreskrifter, med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, gäller även om beslutet överklagas. Dessutom gäller andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna för området, exempelvis:

- 7 kap 1 § miljöbalken. Var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen ska visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den.
- 7 kap miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av biotopskydd (11 §) eller strandskydd (13-18 §§).
- 7 kap 28a-b §§ miljöbalken med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.
- Fridlysningsbestämmelser: alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt-, svamp- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 11 kap 9a § miljöbalken med krav på anmälan till Länsstyrelsen vid åtgärder i vatten. Detta kan t ex vara grävning, fyllning eller dämning eller utförande av anläggningar i ett vattenområde som t ex bryggor och trummor,
- 11 kap 15 § miljöbalken med krav på att anmäla rensning av vattenanläggningar om fisket kan skadas (gäller även för musslor),
- Anmälningsplikten enligt 12 kap 6 § miljöbalken för verksamheter eller åtgärder som väsentligen kan komma att ändra naturmiljön gäller även om de inte är förbjudna enligt reservatets föreskrifter.
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- 2 kap kulturmiljölagen (1988:950) med bestämmelser om skydd för fornlämningar (tillstånd krävs vid ingrepp i fornlämning).
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.
- Transportstyrelsens bestämmelser för civil luftfart, t ex:
 - deras föreskrifter om flygning med flygskärm (LFS 2007:44 med tillhörande ändringar) som säger att flygskärm inte får manövreras på ett vårdslöst eller hänsynslöst sätt så att andras liv eller egendom utsätts för fara eller så att människor eller djur skräms eller störs (21 §),

- deras föreskrifter om obemannade luftfartyg (drönare) TSFS 2017:110 som bl a säger att de kategorier av obemannade luftfartyg som endast får flygas inom synhåll från operatören inte får flygas på en högre höjd än 120 m över mark- eller vattenytan i okontrollerat luftrum.

Inom området ska nödvändiga åtgärder vidtas för att uppnå syftet med naturreservatet. Syftet ska även uppnås genom att utvärdera och anpassa skötseln i överensstämmelse med ny kunskap om biologiska värden.

Allemansrätten

Allemansrätten har stor betydelse för våra möjligheter att vistas i naturen, den ger oss alla möjligheten att tillfälligt och hänsynsfullt vara i naturen. Även organisationer och turistföretag kan dra nytta av allemansrätten i sin verksamhet även om allemansrätten i grunden gäller för enskilda individer. Samtidigt medför allemansrätten också skyldigheter att inte förstöra något eller störa markägaren eller andra som är ute i naturen. För större grupper kan det därför vara lämpligt att ha en dialog med markägaren innan. Inom naturreservat kan delar av allemansrätten vara begränsad genom reservatsföreskrifter.

Vid aktiviteter som inte förbjuds av reservatsföreskrifterna och som kan medföra en väsentlig skada på naturmiljön, såsom markslitage eller påverkan på djurlivet vid t ex större tävlingar, friluftsarrangemang mm. ska anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § Miljöbalken ske med Länsstyrelsen.

Beskrivning av området

Landskaps, hydrologisk och geovetenskaplig beskrivning

Området är beläget nordöst om Everöd på Kristianstadslättens sedimentära kritberggrund nära dess övergång till Linderödsåsens urbergshorst. Ovanpå lagren av kalksandsten och kalksten ligger 10–30 m mäktiga avlagringar av huvudsakligen sand som utgör isälvsavlagringen Helgeåsen. I området finns en sjö, Lyngsjön, som är en liten kalkrik källsjö som saknar ytvattentillflöden och som får sitt vatten från det kalkrika grundvattnet. Den avvattnas till Vramsån, som meandrar sig fram genom områdets norra del, genom en liten bäck och omges av rikkärr och kalkfuktängar. Lyngsjön omges i öster och norr av högre sandbackar som reser sig över de övriga flackare sandmarkerna.

Markanvändning och kulturhistorisk beskrivning

Trakten kring Lyngsjö har länge varit bebodd vilket flera bronsåldershögar och boplatslämningar vittnar om. Det finns även en medeltida kyrka i Lyngsjö som uppfördes i mitten av 1100-talet. Odlingslandskapet har således en lång kontinuitet i området. Enligt äldre uppgifter, jordrevningsprotokoll från 1600-talet, framgår det att det var svårt att odla på den sandiga jorden och att det krävdes sex till trettio år i träda och att jorden var känslig för sanddrift. Lyngsjön sänktes under 1800-talet varigenom den förlorade ungefär hälften av sin yta, samtidigt som mer ängsmark blev tillgänglig runt sjön.

Dagens markanvändning är i mångt och mycket likadan som på 1800-talet, dvs ängs-, åker- och betesmarker. På åkrarna har det, fram till arbetet med att bilda naturreservatet påbörjades, bedrivits ett konventionellt jordbruk med bekämpningsmedel, konstgödsel och bevattning medan omlandet till Lyngsjön och Vramsån betas.

Biologiska värden

Lyngsjön är en av de mest kalkrika sjöarna på svenska fastlandet, vilket gör den intressant ur biologisk synvinkel. Förekomsten av kalkgynnade kransalger är riklig. Vramsån är biologiskt sett ett viktigt vattendrag med fisk som öring och de sällsynta arterna grönlång och sandkrypare och är även växtlokal för den mycket ovanliga vattenväxten jättemöja (VU).

Det mest påtagliga i Lyngsjö är däremot de höga floristiska värdena som finns i området. I rikkärret och fuktängarna som omger Lyngsjön förekommer flera orkidéarter såsom majnycklar, kärrknipprot, ängsnycklar, johannesnycklar och honungsblomster samt arter som kärrspira, slåtterblomma, vildlin, majviva, darrgräs, smörbollor, näbbstarr och loppstarr. På de torrare markerna förekommer det gamla åkerogräs som fågelarv och riddarsporre och i de sandigare delarna finns det inslag av sandstäpp med dess typiska arter sandnejlika, tofsäxing och grådådra. Lyngsjö är också känd som den enda lokalen i Norden för sandnörel, en liten nejlikväxt knuten till trädesbruket. De sandiga miljöerna hyser även en rik insekts- och svampflora med flera ovanliga arter såsom månhornsbagge, rakhornsdyvel, hårdyngbagge, dvärgjordstjärna, liten diskroksvamp och mörk stjälkroksvamp.

Vid Lyngsjö finns också ett rikt fågelliv med arter såsom tofsvipa, storspov, busk-skvätta, rödbena, brun kärrhök, skäggdopping, trädlärka, sånglärka, rörsångare, sävsparv, enkelbeckasin, kungsfiskare, forsärla och vattenrall.

Området ingår i Natura 2000-området Lyngsjön SE0420235, tabell 1. De naturtyper som är prioriterade inom Natura 2000 och som förekommer i området är Sandsstäpp (6120) och silikatgräsmarker (6270).

Tabell 1. Lyngsjöns naturtyper med arealer och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
♦ Gräsmarkssanddyner med borsttåtel och rödven (2330) ⁷	-	5,3	5,3
♦ Kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentiska kransalger (3140)	-	6,0	6,0
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	-	1,4	1,4
*Sandstäpp (6120)	0,09	0,01	0,1
Kalkgräsmarker (6210)	1,1		1,1
*Artrika silikatgräsmarker (6270)	2,8	1,4	4,2
Fuktängar med blåtåtel eller starr (6410)	0,27	-	2,1
Fuktängar med blåtåtel eller starr – Kalkfuktäng (6411)	1,8	-	
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140) ⁸	-	2,1	2,1
Rikkärr (7230)	3,0	-	3,1
Rikkärr - Öppna ohävdade (7233)	-	0,1	
*Svämlövskog (91E0 eller 9750)	-	1,0	1,0
Total areal naturtyper:	9,2	17,2	26,4
Total områdesareal:	93,0		93,0
Arter			
Bred paljettdykare - <i>Graphoderes bilineatus</i> (1082)	Icke fullgod		
Kalkkärrsgrynsnäck - <i>Vertigo geyeri</i> (1013)	Icke fullgod		
Sandnejlika - <i>Dianthus arenarius ssp arenarius</i> (1954)	Icke fullgod		
Gulyxne - <i>Liparis loeselii</i> (1903)	Icke fullgod		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
♦ Regeringen har inte beslutat denna areal ännu			

⁷ Delar av naturtypen ligger utanför naturreservatet

⁸ Naturtypen ligger utanför naturreservatet.

Friluftsliv, tillgänglighet och upplevelsevärden

Själva Lyngsjön har tidigare varit ett känt utflyktsmål eftersom det har varit en kommunal badplats med brygga, toalett och livbojar samt båtplatser. I början på 2000-talet försämrades dock vattenkvaliteten avsevärt, förhöjda bakteriehalter och dåligt siktdjup, så kommunen beslutade sig för att stänga badplatsen. Badplatsen är fortfarande stängd och det finns inga anläggningar kvar men området besöks fortfarande, framförallt av hundägare och närboende. Områdets ängs- och betesmarker och dess värdefulla vegetation är känt för den botaniskt intresserade allmänheten och fungerar även som en viktig undervisningsplats för framförallt högskolor och universitet. Naturreservatet utgörs till största delen av betesmarker på fuktig och torr mark med inslag av fuktig ängsmark som slåttas vilket till viss del påverkar tillgängligheten i området.

Skälen för beslut

Naturreservatet innehåller betydande arealer med hävdberoende fuktängar och rikkärr med hög kalkpåverkan som har höga floristiska värden med en rik förekomst av olika orkidéarter. Vramsån, som utgör den ena av två nordiska växtlokaler för vattenväxten jättemöja, samt den kalkrika källvattensjö med rik förekomst av kransalger och vattenväxter är också av stor betydelse för den biologiska mångfalden i naturreservatet. Området utgörs även av torra betade marker med inslag av sandstäpp, gräsmarkssanddynor och kalkgräsmarker med en rik flora och fauna samt inslag med hotade åkergräs och den mycket ovanliga arten sandnörel. Delar av området utgörs idag av åkermark på lätta jordar som ska omföras till betesmark med inslag av sandblottor, allmogeåkrar med trädesbruk på mindre delar för att gynna åkergräs och sandmarksarter. Området är även rikt på insekter och svampar som är knutna till sandiga marker och flera ovanliga arter har observerats i området.

De prioriterade bevarandevärdena består framförallt i att långsiktigt skydda Vramsån och Lyngsjön med omgivande fuktängar och rikkärr samt att bevara, utveckla och restaurera naturvärden som är kopplade till sandiga marker. Det är även prioriterat att utveckla fullgod bevarandestatus för de naturtyper och arter som berörs av EU:s art- och habitatdirektiv och i övrigt skyddsvärda arter.

För att naturvärdena ska bestå och utvecklas i området är det viktigt att de hävdas med bete och/eller slåtter och att beteshävd är naturvårdsinriktad vilket innebär att användning av gödselmedel, bekämpningsmedel och avmaskningsmedel inte är tillåtet. För att utveckla områdets naturvärden som är kopplade till sandiga marker är de även viktigt att åkermarken omförs till betesmark. Det är även viktigt med störningar i de sandiga markerna och en variation i hävd och att bibehålla en del av

den sandiga marken utan bete, t ex som allmogeåker eller som extensivt hävdade gräsmarker.

En mindre del av det nu föreslagna naturreservatet beslutades som naturminnet Lyngsjö äng enligt 6 § naturskyddslagen den 10 mars 1959 med fridlysningsföreskrifter som innebar att det var förbjudet att: odla upp eller bebygga ängen, anordna upplag, gräva upp eller plocka växter, ordna publika tillställningar. Beslutet om naturminnet tillkom för att skydda den mycket sällsynta arten Johannesnycklar. När naturvårdslagen infördes 1964 medförde övergångsbestämmelserna för denna lag att alla naturminnen som hade en geografisk yta omfördes till naturreservat.

Hela området utgörs av ett Natura 2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv⁹ och innehåller livsmiljöer och arter som är förtecknade i Bilaga 1 och Bilaga 2. Detta innebär att Sverige förbundit sig att bevara utpekade arter och naturtyper och att åtgärder ska vidtas för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås.

Eftersom områdesskyddet från 1959 endast utgörs av en mindre del av ett värdefullt fuktängsområde och dessutom med otillräckliga föreskrifter samt att området numera utgörs av ett Natura 2000-område anser Länsstyrelsen att det finns behov av att utöka skyddet för området dels genom en geografisk utökning och dels genom att stärka föreskrifterna.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att långsiktigt bevara biologisk mångfald och att vårda och bevara värdefulla kulturpåverkade naturmiljöer, skydda och återställa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter samt för att ett gynnsamt bevarandetilstånd ska kunna upprätthållas för arter och livsmiljöer enligt EU:s art- och habitatdirektiv gör Länsstyrelsen bedömningen att det föreslagna området ska skyddas som naturreservat.

Upphävandet av det befintliga naturreservatet kompenseras genom att det nya reservatet har motsvarande skydd samt att det innehåller ett tydligare syfte samt de föreskrifter som är nödvändiga för att uppfylla syftet med naturreservatet.

Länsstyrelsen bedömer därför att det föreligger synnerliga skäl för att med stöd av 7 kap. 7 § Miljöbalken upphäva länsstyrelsens beslut den 10 mars 1959 om bildande av naturreservatet Lyngsjö äng i Kristianstad kommun (Dnr IIIÖ2-17-58). Vidare gör Länsstyrelsen bedömningen att ett nytt beslut inte försvårar allmänhetens nyttjande av området i någon större omfattning.

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNING

⁹ Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Länsstyrelsens bedömning är att området bör avsättas som naturreservat av ovan redovisade skäl med syfte att långsiktigt bevara biologisk mångfald, att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda och återställa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter. Området är prioriterat för områdesskydd enligt åtgärdsprogrammet för rikkärr och enligt de riktlinjer som finns för Natura 2000-områden. Skyddet bidrar till att uppnå miljömålen "Ett rikt odlingslandskap, "Myllrande våtmarker", "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

INTRESSPRÖVNING

Länsstyrelsen har tagit del av inkomna yttranden och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen, i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken, att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan.

KONSEKVENsutREDNING

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4§ Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör bedömningen att ordningsföreskrifterna innebär vissa inskränkningar av allemansrätten som är nödvändiga för att skydda områdets naturvärden men att restriktionerna inte är av sådan omfattning att de innebär allvarligt försvårande av allmänhetens möjligheter att utnyttja området.

EKOsystemtJÄNSTBEDÖMNING

Länsstyrelsen har genomfört en bedömning av vilka effekter föreskrifterna har på olika ekosystemtjänster, tabell 2¹⁰. Bedömningen visar att ekosystemtjänster överlag påverkas positivt av att naturreservatet bildas och att det stärker motiven till inrättande av naturreservatet.

¹⁰ Enligt Naturvårdsverkets förslag på ekosystemtjänster inom olika naturtyper
<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/skyddade-omraden/process-naturreservat/beslut/beslut-om-bildande-naturreservat.pdf>

Tabell 2.

Kategori	Ekosystemtjänst	Inverkan
Försörjande	Produktion av kött på betesmarker	Positiv
	Genetiska resurser hos vilda arter	Positiv
	Produktion av föda såsom spannmål	Negativt
Reglerande och upprätthållande	Livsmiljöer som t.ex. barnkammare, lek- och spelplatser, boplatser, rastplatser för flyttfåglar och livsmiljöer för hotade arter såsom åkerogräs, sandmarksarter och rikkärsarter	Positiv
	Fröspridning och pollinering utförd av vilda djur såsom fåglar och insekter	Positiv
	Biologisk kontroll av skadegörare	Positiv
	Naturarv, t.ex. att bevara naturens värde för framtida generationer	Positiv
Kulturella	Tillhandahållande av attraktiva miljöer	Positivt
	Estetiska värden, dvs egenskaper hos naturmiljöer som möjliggör estetiska naturupplevelser	Positiv
	Områden som resurs för forskning och utbildning	Positiv
	Tillhandahållande av naturmiljöer som är viktiga av historiska orsaker	Positivt
	Stödjande	Positiv
	Biologisk mångfald inkl. bevarande av genpool, habitat och hotade arter	Positiv

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Naturminnet Lyngsjö äng bildades 1959 och ombildades till naturreservat i samband med naturvårdslagens införande 1964. När det bildades ägdes och förvaltades området av Köpinge och Lyngsjö församlingars pastorat. År 2004 blev ett större område fastställt av EU-kommissionen som ett Natura 2000-område inom art- och habitatdirektivet (SCI) vilket även innefattade andra värdefulla områden och naturtyper såsom rikkärr, gräsmarkssanddyner med borsttåtel och rödven, sandstäpp samt själva Lyngsjön och den del av Vramsån som genomkorsar området. I samband med en förenklad revidering år 2011 (uppdatering av Natura 2000-områden enligt uppdrag från Regeringen) föreslogs ett större område att ingå för att tillgodose skyddet för de sällsynta arterna sandnörel och sandnejlika. Dessa ändringar fastställdes år 2012. År 2014 fick Länsstyrelsen i uppdrag att revidera bevarandeplanerna för alla Natura 2000-områden i Skåne. Dessa kungjordes och fastställdes december 2016.

I samband med ett arrendeskifte på Lunds stifts mark tog markägaren kontakt med Länsstyrelsen januari 2016 och erbjöd Naturvårdsverket att köpa fastigheten. Länsstyrelsen fick godkänt från Naturvårdsverket att prioritera området för bildande av naturreservat och förslag till syfte och föreskrifter för naturreservatet togs fram. Eftersom Natura 2000-området även innefattar privatägd mark togs även dessa delar av området med i ett första förslag till bildande av naturreservat. Efter förhandling

med Lunds stift, som resulterade i att de kvarstår som markägare, har en överenskommelse om intrångsersättning upprättats på del av Lyngsjö 48:1 våren 2017. På del av fastigheten Lyngsjö 48:4 samt samfälld mark som omfattar själva Lyngsjön med omgivande mark har ingen överenskommelse om intrångsersättning upprättats eftersom dessa delar ej uppnådde kvalifikationsgränsen för intrångsersättning. För del av fastigheten Ugerup 39:1 har överenskommelse om intrångsersättning upprättats.

Länsstyrelsen har tagit fram förslag till beslut med tillhörande skötselplan för området och under arbetets gång har möten hållits med markägare och arrendatorer.

Berörda sakägare har genom kungörelsedelgivning i dagstidning förelagts att yttra sig över förslagshandlingar. Förslaget har även översänts till olika intresseorganisationer och privatpersoner som intresserade och eventuellt berörda av bildandet.

SKÖTSELPLAN OCH FÖRVALTNING AV NATURRESERVATET

Skötselplan

Enligt 3 § Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska en skötselplan ingå i varje beslut om bildade av ett naturreservat. Skötselplanen utgör en del av detta förslag till beslut, Bilaga x.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet. Förvaltningen ska ske med insyn, delaktighet och i nära samråd med berörda markägare, djurhållare, nyttjanderättsinnehavare, myndigheter och andra berörda vid utövande av förvaltningen.

ÖVERKLAGANDE

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se Bilaga 5.

KUNGÖRELSE

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, Post- och Inrikes Tidningar samt i ortstidning. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

UNDERSKRIFTER

Detta beslut har fattats av länsöverdirektör Ola Melin. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Cecilia Backe, länsassessor Caroline Tornhill och naturvårdshandläggare Gunilla Davidsson Lundh, föredragande.

Detta beslut har bekräftats digitalt och har därför inga namnunderskrifter.

Ola Melin

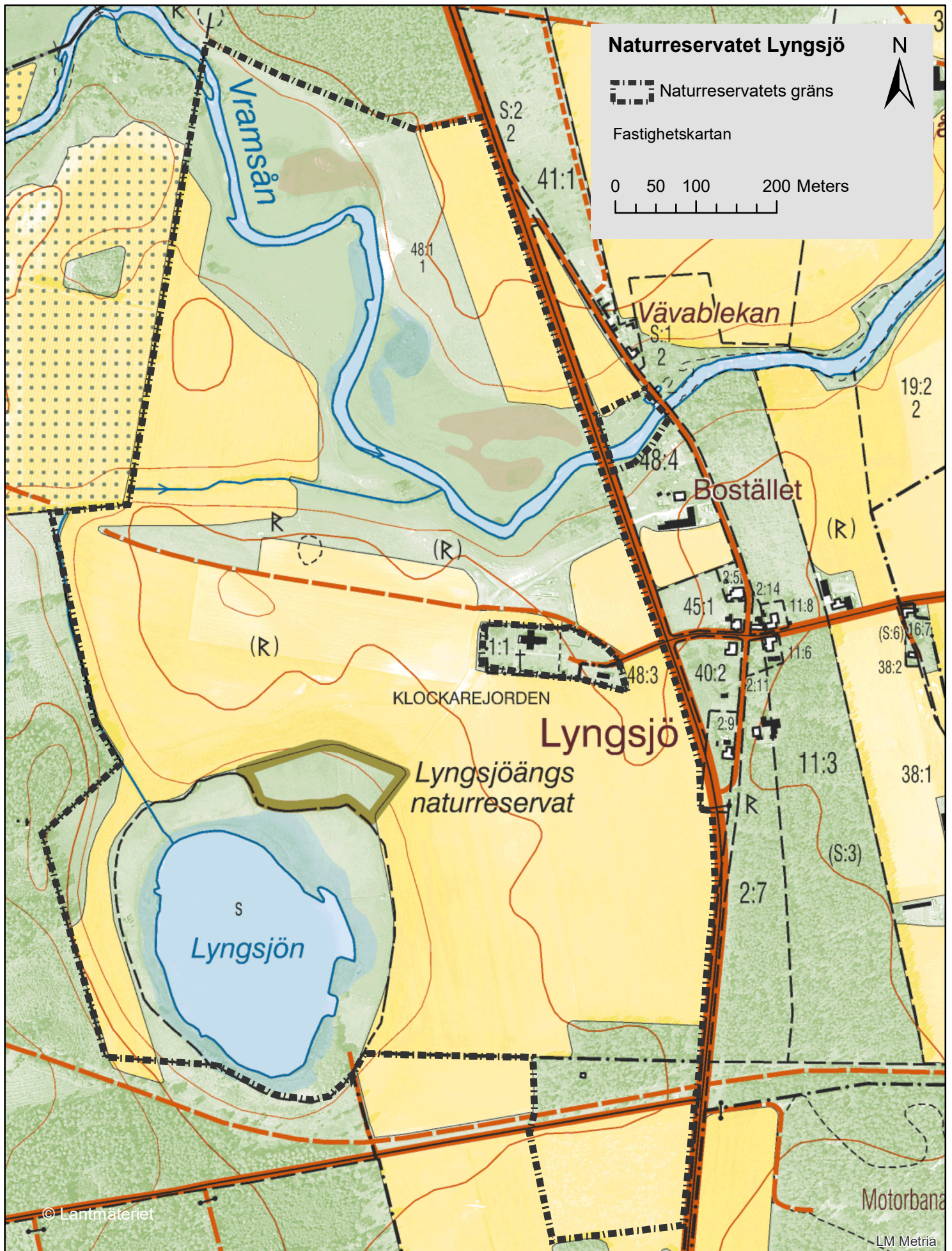
Gunilla Davidsson Lundh

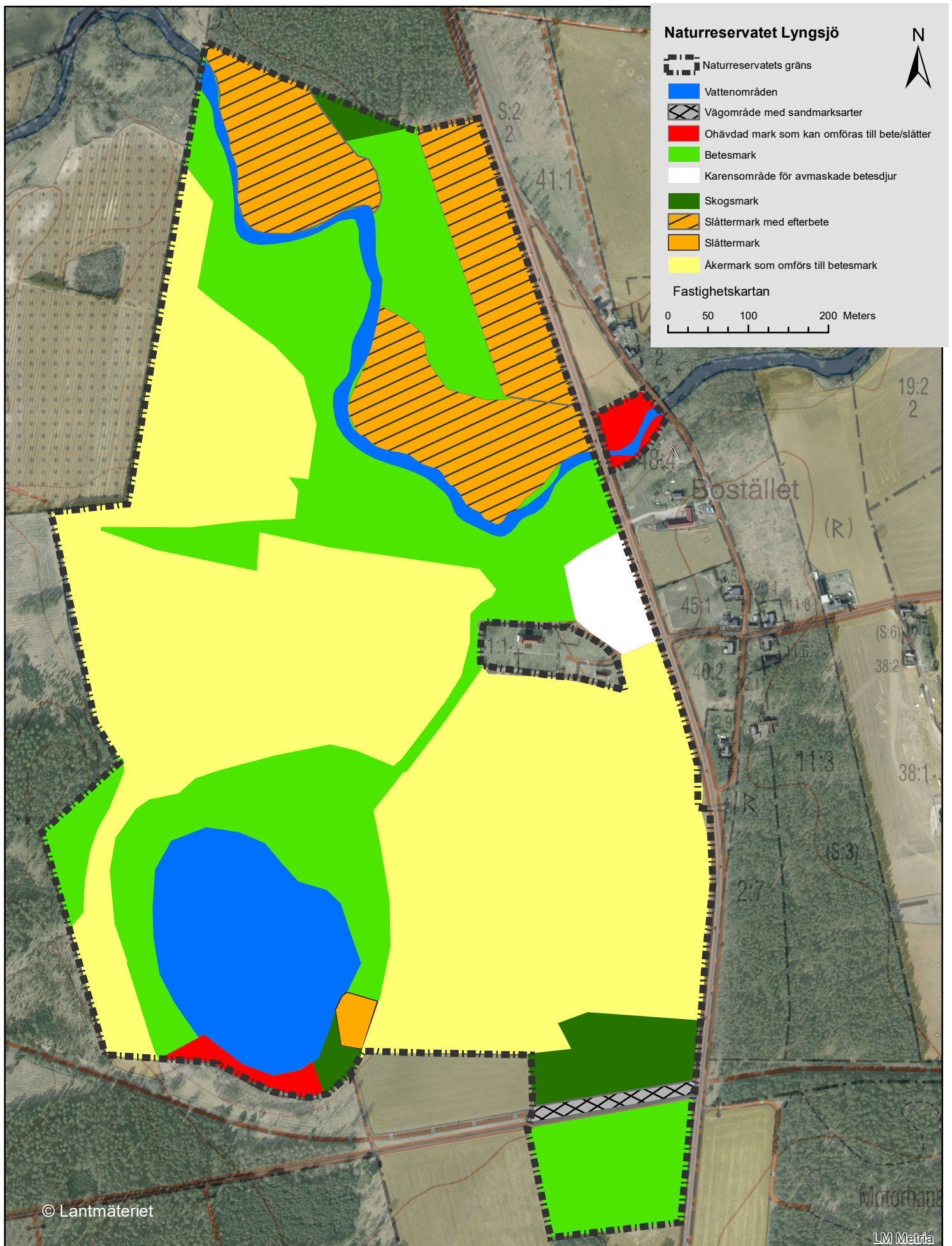
Bilagor

1. Karta som visar naturreservatets gräns
2. Karta rörande föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.
3. Skötselplan
4. Fastighetsuppgifter
5. Sammanställning av remissyttrande
6. Hur man överklagar
7. Sändlista

Du hittar information om hur Länsstyrelsen Skåne behandlar personuppgifter på

www.lansstyrelsen.se/dataskydd

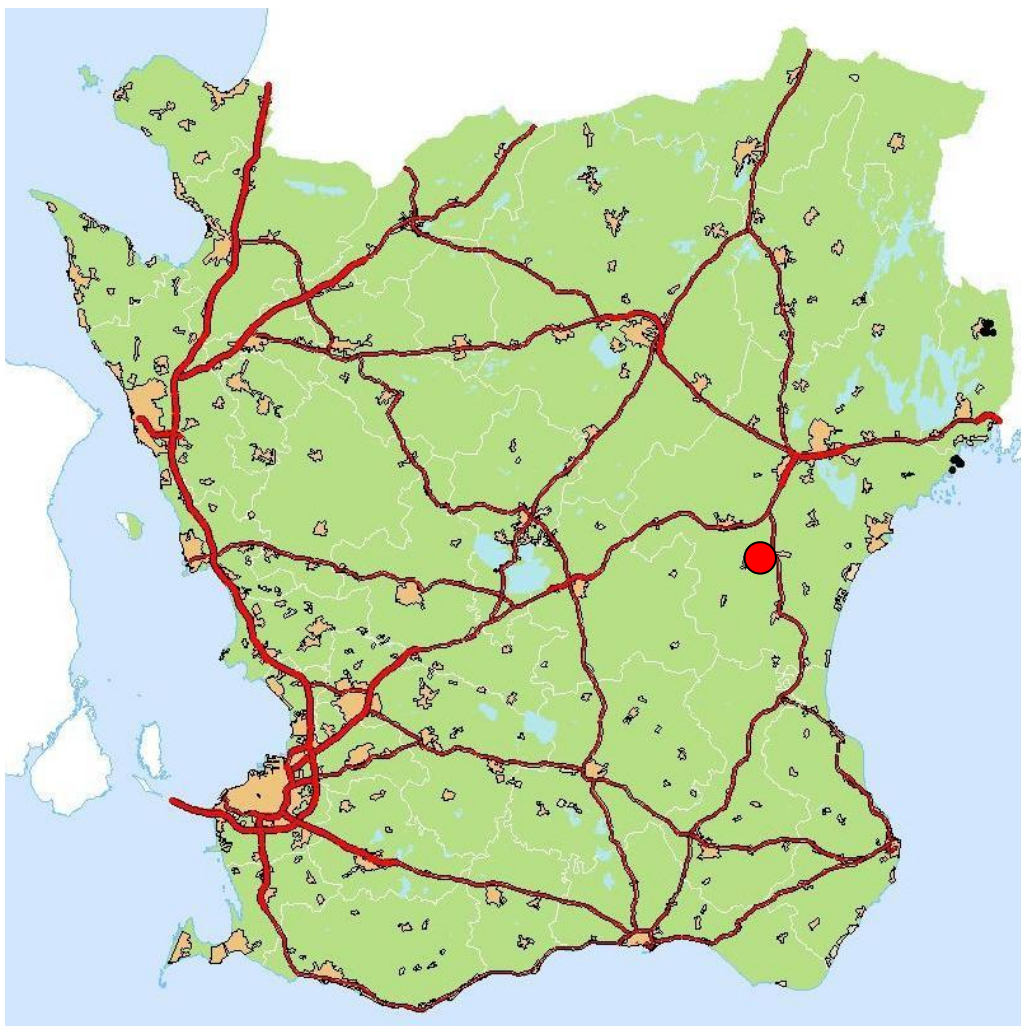
Länsstyrelsen
Skåne

Bilaga 3

Skötselplan för naturreservatet Lyngsjö

Kristianstad kommun

Den röda cirkeln anger ungefärligt läge för Naturreservatet Lyngsjös läge. © Lantmäteriet Geodatasamverkan.

BILAGOR

1. Naturreservatets gräns
2. Natura 2000-naturtyper och förteckning över naturtyper
3. Planerad markanvändning
4. Skötselområden

Fastställt:	2020-01-15
Diarienummer	511-33723-2016
Planförfattare:	Amanda Lidén, Gunilla Davidsson Lundh
Copyright:	Länsstyrelsen Skåne
Omslagsbild:	Slätterblommor i förgrunden, Lyngsjö kyrka i bakgrunden, Amanda Lidén.
Foto:	Anges under respektive bild

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
1 SYFTET MED NATURRESERVATET	5
1.1 Syftet med naturreservatet	5
1.2 Precisering av syftet	5
1.3 Syftet tillgodoses genom att	5
2 BESKRIVNING AV OMRÅDET	7
2.2 Administrativa uppgifter om naturreservatet	7
2.3 Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning	7
2.4 Beskrivning av områdets bevarandevärden	10
2.4.1 Geomorfologi och hydrologi	10
2.4.2 Biologiska värden	10
2.4.3 Natura 2000: redovisning av naturtyper och deras bevarandestatus	12
2.4.4 Beskrivning av särskilda arter	14
2.4.5 Friluftsliv	16
2.4.6 Vad kan påverka området negativt?	16
3 ÖVERSIKT AV MÅL, SKÖTSELÅTGÄRDER OCH PLANERAD MARKANVÄNDNING	18
3.1 Övergripande mål	18
3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder	19
3.3 Planerad markanvändning	20
3.3 Åtgärder för hotade naturtyper och arter	21
3.4 Naturreservatet och olika former av lantbruksstöd	21
4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDEN	22
4.1 Skötselområde 1: Permanenta betesmarker	23
4.2 Skötselområde 2: Slåttermarker	27
4.3 Skötselområde 3: Blivande betesmarker	29
4.4 Skötselområde 4: Vatten	32
4.4 Skötselområde 5: Skog	34
4.6 Skötselområde 6: Vägområde	35
4.7 Skötselområde 7: Karenszon för avmaskade betesdjur	36
5 FRILUFTSLIV	37
6 JAKT OCH FISKE	38
7 UTMÄRKNING AV NATURRESERVATETS GRÄNS	38
8 TILLSYN	38
9 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	38
9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder	38
9.2 Revidering av skötselplanen	38
9.3 Uppföljning av kostnader	38
10 KOSTNADSANSVAR OCH PRIORITERINGAR	39
11 RÖDLISTADE ARTER	41
11 KÄLLOR 11.1 LITTERATUR	46
11.2 Kartor, databaser, hemsidor	46
11.3 Muntliga kontakter	46

Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men, för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel – vilken redovisas i detta dokument.

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t.ex. en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl. a. naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

1 Syftet med naturreservatet

1.1 Syftet med naturreservatet

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

1.2 Precisering av syftet

Syftet med naturreservatet är att långsiktigt bevara och utveckla områdets naturvärden knutna till ett kulturlandskap med lång tradition av odling och hävd med bete och slätter.

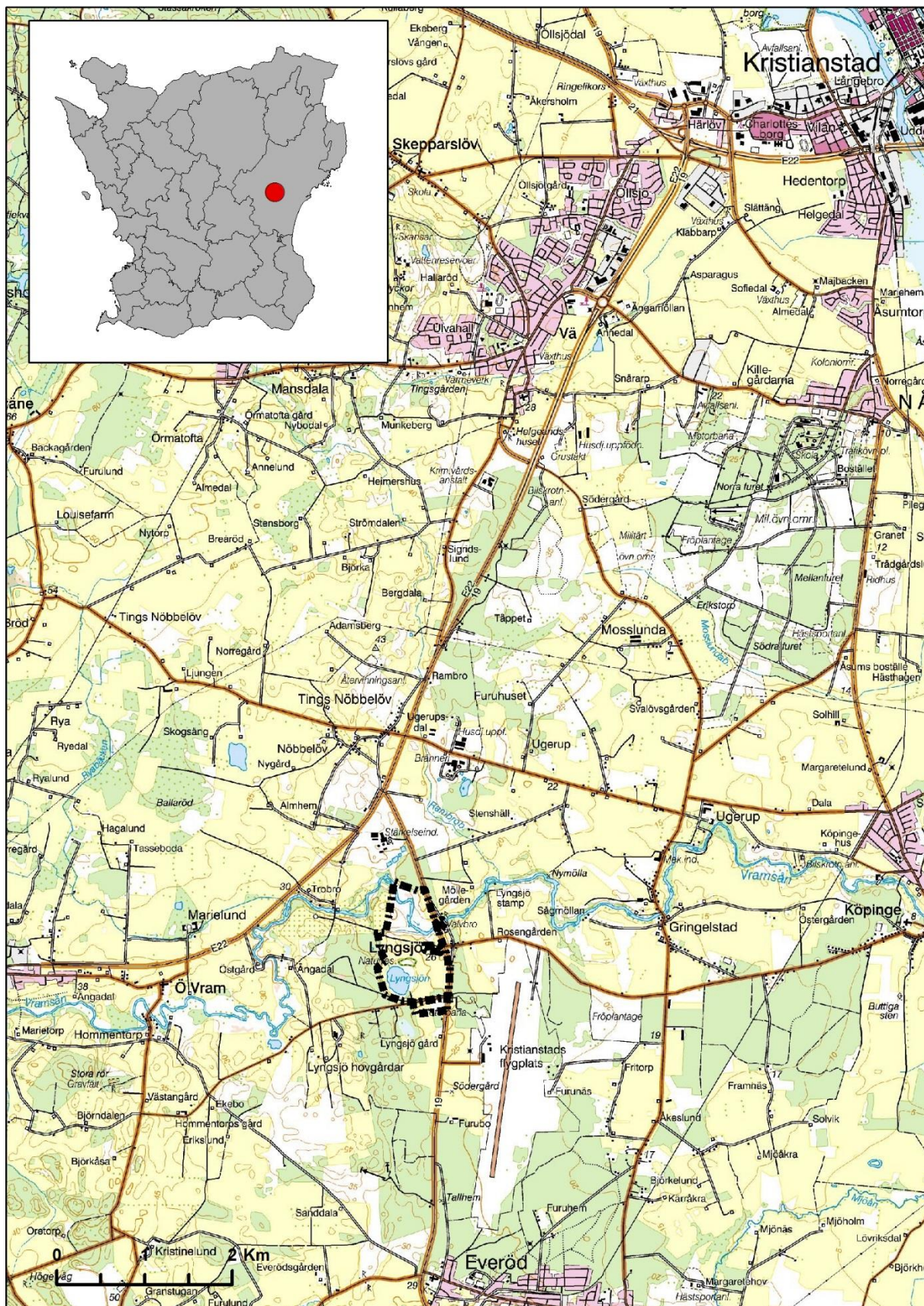
Sandmarksmiljöer, rikkärr, kalkfuktängar och gräsmarker med en artrik flora och hävdberoende arter av växter, svampar och djur ska bevaras, utvecklas och vid behov återställas och nyskapas. Områdets vattenmiljöer ska bevaras och återställas med fokus på Lyngsjön som är en liten, kalkrik källsjö där det förr mycket klara vattnet har blivit grumligt. I området förekommande värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter ska skyddas, återställas och nyskapas med fokus på den akut hotade sandnöreln och andra sällsynta arter knutna till trädesbruket. Kulturhistoriska lämningar ska bevaras. Syftet är även att upprätthålla och skapa förutsättningar för en gynnsam bevarandestatus för de i området förekommande naturtyperna och arterna enligt EU:s art- och habitatdirektiv¹.

1.3 Syftet tillgodoses genom att

Syftet tillgodoses genom att:

- tillförsel av växtnäringssämnen och bekämpningsmedel och användande av avmaskningsmedel förbjuds,
- hävden av området med bete, i första hand med nötkreatur, i kombination med slätter fortsätter och utökas,
- uppsläende träd och buskar röjs bort fortlöpande för att förhindra igenväxning i betes- och slättermarker samt längs stenmurar,
- beteshävden varierar i de torra betesmarkerna,
- beteshävden återupptas på ohävdad mark,
- åkermark omförs till ogödslad betesmark,
- sandblottor skapas kontinuerligt i de torra betesmarkerna,
- områden med sandstäpp restaureras vid behov,
- riktade åtgärder för att gynna hotade arter såsom sandnörel och åkerogräs utförs och följs upp,
- anläggning av allmogeåker och trädesbruk på åkermark som omförts till betesmark,
- orsaken till grumlingen av Lyngsjöns vatten utreds,
- områdets hydrologi bevaras ostörd,
- anläggning av grunda våtmarker möjliggörs för att skapa gynnsamma förutsättningar för strandpadda och andra groddjur,
- skötseln utvärderas och anpassas till ny kunskap om hotade och hänsynskrävande arter.

¹ Rådets direktiv 1992/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Figur 1 Naturreservatet är markerat med svart punktstreckad linje. © Lantmäteriet Geodatasamverkan.

2 Beskrivning av området

2.2 Administrativa uppgifter om naturreservatet

Namn	Lyngsjö
Kommun	Kristianstad
N2000 ID²	SE0420235, Lyngsjön (SPI)
DOS/NVR-ID³	1009439
Gränser	Området begränsas av mitten av svart streckad linje på bifogad karta (Bilaga 3)
Fastigheter	Ugerup 39:1 (del av), Lyngsjö 44:1 (del av), Lyngsjö 48:1 (del av), Lyngsjö 48:4 (del av) samt samfälld mark tillhörande Lyngsjö by
Markägare	Lunds stift, enskilda och samfällighet.
Läge	Ca 100 meter V Lyngsjö kyrka
Centralpunkt	x: 441818 y: 6199304 (SWEREF99)
Naturgeografisk region	7, Skånes sediment- och horstområden
Vattenförekomst (HID)⁴	SE 620341 – 139491 Vramsån: Helgeå–Ryabäcken
Inskrivna nyttjanderätter	Se Bilaga 4 i reservatsbeslutet
Areal naturreservat	80,3 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Skåne

2.3 Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning

Trakten kring Lyngsjö har länge varit bebodd. Här finns den medeltida Lyngsjö kyrka som uppfördes i mitten av 1100-talet men flera bronsåldershögar och boplatsslämnningar vittnar om att området har en

Figur 2 Den medeltida Lyngsjö kyrka med åkermark som ligger i träda för att omföras till betesmark i förgrunden.

Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

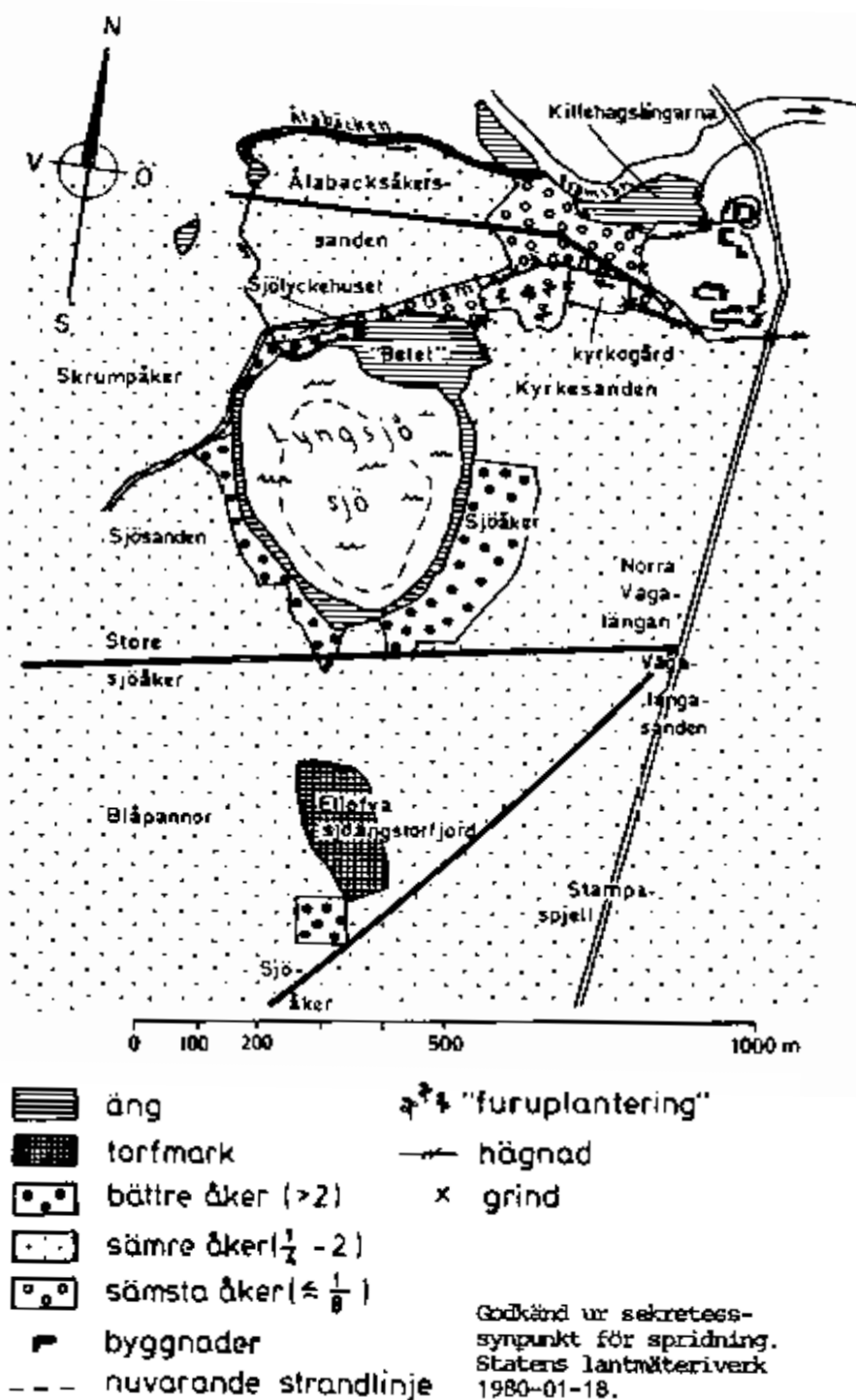
längre historia än så: det öppna odlingslandskapet fanns här redan för tre tusen år sedan. Jordrevningsprotokoll från 1600-talet berättar emellertid om svårigheterna med att odla här. Det odlades bovete, råg och ärtor men den sandiga jorden urlakades snabbt, efter två års odling krävdes sex till trettio år i träda. Jorden var också känslig för sanddrift i det dåtida skoglösa landskapet. Längs med Vramsån med sitt fluktuerande vattenstånd kunde ängar producera djurfoder. Ängar fanns också utmed kanten av Lyngsjön, men den totala ängsarealen var liten. Marken runt sjön utnyttjades snarare

² ID-nummer i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

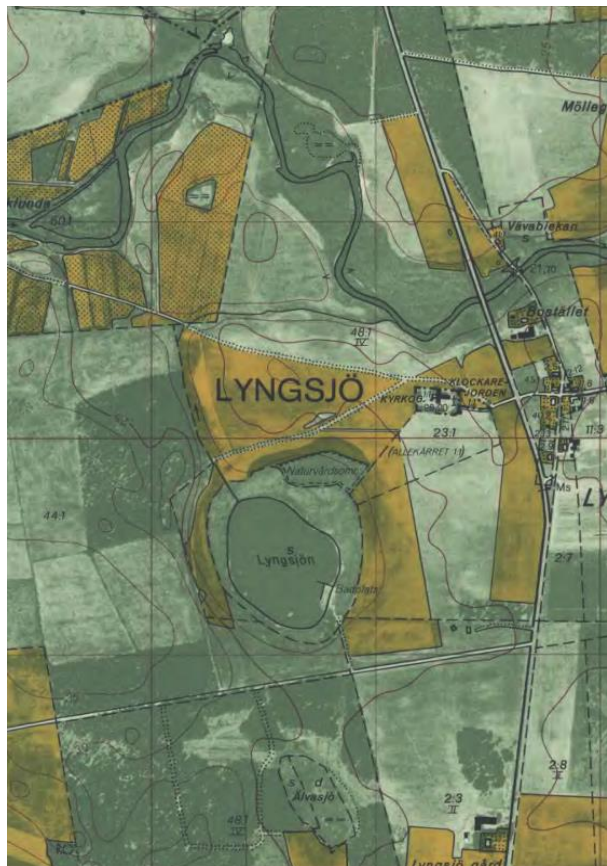
³ ID-nummer i Naturvårdsverkets databas VIC Natur.

⁴ ID-nummer i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000

till odling och är på gamla kartor betecknad som "bättre åker" till skillnad från övrig åkermark i området som hade låg bonitet, se Figur 3. Lyngsjön sänktes under 1800-talet varigenom den förlorade ungefär hälften av sin yta, samtidigt som mer ängsmark blev tillgänglig runt sjön.

Figur 3 Markanvändning 1826. En förenkling av enskifteskartan enligt Regnéll 1980. Lyngsjön har här sin ursprungliga storlek innan sjösänkningen genomfördes. Marken kring sjön användes till största del som åker.

Figur 4-6 Ovan till vänster: häradsekonomiska kartan från 1926-1934, ovan till höger: ekonomiska kartan från 1972, till vänster: ortofoto från 1940. Av de gamla kartorna går det att se att landskapet varit öppet och att marken använts som åker och betesmark. På dessa bilder är det tydligt att Lyngsjön är mindre till sin yta jämfört med 1826 (Figur 3) samt att det finns mer skog i området. På ortofotot till vänster syns det att den numera ohävdade och igenväxande marken precis söder om sjön fortfarande är öppen 1940.

Figur 7 I kanten av före detta åkermark växer åkerogräset riddarsporre. Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

Markanvändningen i dag ser i mångt och mycket likadan ut som på 1800-talet; i området finns åkrar, ängar, naturbetesmarker, vall, en talldunge samt ett område direkt söder om sjön som i dag inte hävdas och därmed växer igen. På åkrarna bedrivs ett konventionellt jordbruk med bekämpningsmedel, konstgödsel och bevattning medan omlandet till Lyngsjön betas.

Lyngsjön är inte längre klassad som en badsjö och badplatsen är därmed övergiven. Den gamla badplatsängen slås dock fortfarande varje år i augusti av Kristianstad kommun inom ramen för ett samarbetsavtal med Länsstyrelsen. Slätter bedrivs också längsmed Vramsån där marken dessutom efterbetas.

2.4 Beskrivning av områdets bevarandevärden

2.4.1 Geomorfologi och hydrologi

Området ligger på Kristianstadslättens sedimentära kritberggrund nära dess övergång till Linderödsåsens urbergshorst. Ovanpå lagren av kalksandsten och kalksten ligger 10-30 m mäktiga avlagringar av huvudsakligen sand som utgör isälvsavlagringen Helgeåsen. Helgeåsens sträckning vid Lyngsjö har en bredd av 2-3 km och riksväg 19 som avgränsar reservatet i öster följer åsens krön. Krönet är brett och de sandiga markerna är plana medan Lyngsjön ligger i en svacka. Lyngsjön omges i väster och norr av högre sandbackar som reser sig över de övriga flackare sandmarkerna.

Lyngsjön är en liten källsjö som är ca 5 ha stor och 6 m djup. Sjön sänktes under 1800-talet och förlorade därmed ungefär hälften av sin yta. Sjön får sitt vatten från det kalkrika grundvattnet och saknar ytvattentillflöden. Lyngsjön avvattnas till Vramsån genom en liten bäck norr om sjön. Nederbörden tränger lätt ner till grundvattnet i de sandiga, flacka markerna. Markens dåliga förmåga att hålla vatten gör tillsammans med en låg årsnederbörd att en kraftig sommartorka ofta uppstår. Det fuktiga omlandet till Lyngsjön som utgörs av rikkärr och kalkfuktängar håller en hög markfuktighet oberoende av vädret eftersom grundvatten tränger fram där.

2.4.2 Biologiska värden

Lyngsjön är en av de mest kalkrika sjöarna på svenska fastlandet vilket gör den intressant ur en biologisk synvinkel. De kalkgynnade kransalgerna förekommer rikligt liksom andra vattenväxter och fisk. Det mest påtagliga i Lyngsjö är däremot de höga floristiska värdena som finns i området.

Rikkärret och fuktängarna som omger Lyngsjön står med flera orkidéarter som majnycklar, ängsnycklar, johannesnycklar och honungsblomster som här samsas med bland annat kärrspira, slätterblomma, vildlin, majviva, smörbollar, näbbstarr och loppstarr.

Bortom det fuktiga omlandet till sjön finns torrare marker som där de betas uppvisar en fin flora, här går det till exempel att hitta gamla åkerogräs som fågelarv och riddarsporre. I de här delarna av området är marken sandig och det finns inslag av sandstäpp med dess typiska arter sandnejlika, tofsäxing och grådådra. Även insekter och svampar uppskattar den här livsmiljön och flera ovanliga arter har observerats här: månhornsbagge, rakhornsdyvel och hårdyngbagge för att nämna några skalbaggar och dvärgjordstjärna, liten diskröksvamp och mörk stjälskröksvamp får representera svampfloran. Även många fjärilar har rapporterats från området, varav många är rödlistade arter, se Kapitel 11. Det finns gynnsamma förutsättningar för groddjur vid Lyngsjö och strandpadda har förr observerats i kanten till Lyngsjön, dock senast 1977.

Vid Lyngsjö finns också ett rikt fågelliv, arter som man kan se här inkluderar tofsvipa, storspov, buskskvätta, rödbena, brun kärrhök, skäggdopping, trädlärka, sånglärka, rörsångare, sävsparv, enkelbeckasin och vattenrall. På 1970-talet finns det uppgifter om att det förekommit fältpiplärka i området.

Lyngsjö är också känd som den enda lokalen i Norden för sandnörel , en liten nejlikväxt knuten till trädesbruket, se figur 10, och som förut haft ett större antal växtplatser runt om i Skåne där i dag bara Lyngsjö återstår. Sandnörel är numera akut hotad av utrotning i Sverige.

Figur 8 I norra delen finns ett litet område med sandstäpp där man tidigare brutit sand. Den torra marken gränsar till Vramsån som slingrar sig fram i området. Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

Vramsån meandrar genom området på sin väg till Helge å och är biologiskt sett ett viktigt vattendrag med fisk som öring och de sällsynta arterna grönling och sandkrypare. Ca 10 km av Vramsån utgör den ena av två nordiska växtlokaler för vattenväxten jättemöja, som här finns på ett tiotal ställen. Fåglar som trivs här är bland annat kungsfiskare och forsärla som regelbundet uppehåller sig i området.

2.4.3 Natura 2000: redovisning av naturtyper och deras bevarandestatus

I samband med inträdet i Europeiska unionen har Sverige accepterat att delta i arbetet med att etablera ett nätverk av skyddade områden i Europa kallat Natura 2000. Nätverket byggs upp av områden som föreslås av regeringen och som antas av kommissionen i enlighet med två direktiv inom naturvårdsområdet, EU-rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom direktiv 2006/105/EG (habitatdirektivet) och EU-rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet) inklusive direktivens uppdateringar.

Direktiven har sin grund i Bernkonventionen som var först med att rättsligt skydda arter och deras livsmiljöer i Europa. EU-direktiven bygger på nya kunskaper och inför principen att bevara naturtyper för deras egen skull och inte enbart för att de utgör hemvist för vissa arter. Habitat- och fågeldirektivet är EU:s bidrag till bevarandet av den biologiska mångfalden så som det lades fast i Konventionen om biologisk mångfald i Rio 1992.

Figur 9 Majvivor på badplatsängen.
Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2019

Sverige har ett särskilt ansvar för att skydda och vårda de områden som är föreslagna att ingå eller som ingår i Natura 2000 och detta regleras i den svenska lagstiftningen i Miljöbalken med tillhörande Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Det innebär att åtgärder som kan inverka negativt på bevarandestatus för preciserade habitat eller arter inom naturreservatet kräver samråd och i vissa fall tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande förordningar.

Lyngsjö är utpekad som ett Natura 2000-område, SE 0420235, och de livsmiljöer och arter som finns inom området redovisas i Tabell 1. Naturtyperna Sandstäpp (6120) och Silikatgräsmarker (6270) är prioriterade naturtyper inom Natura 2000 och dessa förekommer i området. En karta över Natura 2000-området med de ingående naturtyperna och deras bevarandestatus finns i Bilaga 2.

Tabell 1. Lyngsjöns naturtyper med arealer 2010 och Natura 2000-arter. Natura 2000-koder inom parentes. Naturtyperna indelas i fullgod bevarandestatus där alla kriterierna för areal, ekologisk struktur och funktion samt för typiska arter är uppfyllda. I en icke fullgod naturtyp uppfylls definitionen för naturtyp men det kan saknas delar av ekologisk struktur och funktion eller typiska arter. Utvecklingsmarker kan inte definieras som en naturtyp idag men kan omföras till någon naturtyp med aktiva åtgärder eller med naturlig förändring efter lång tid.

Naturtyp	Areal (ha) med bedömd bevarandestatus		
	Fullgod	Icke fullgod	Totalt
♦ Gräsmarkssanddyner med borsttåtel och rödven (2330) ⁵	-	5,3	5,3
♦ Kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentiska kransalger (3140)	-	6,0	6,0
Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260)	-	1,4	1,4
*Sandstäpp (6120)	0,09	0,01	0,1
Kalkgräsmarker (6210)	1,1		1,1
*Artrika silikatgräsmarker (6270)	2,8	1,4	4,2
Fuktängar med blåttåtel eller starr (6410)	0,27	-	2,1
Fuktängar med blåttåtel eller starr – Kalkfuktäng (6411)	1,8	-	
Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140) ⁶	-	2,1	2,1
Rikkärr (7230)	3,0	-	3,1
Rikkärr - Öppna ohävdade (7233)		0,1	
*Svämlövskog (91E0 eller 9750)	-	1,0	1,0
Total areal naturtyper:	9,2	17,2	26,4
Total områdesareal:	93,0		93,0
Arter			
Bred paljettdykare - <i>Graphoderes bilineatus</i> (1082)	Icke fullgod		
Kalkkärrsgrynsnäck - <i>Vertigo geyeri</i> (1013)	Icke fullgod		
Sandnejlika - <i>Dianthus arenarius ssp arenarius</i> (1954)	Icke fullgod		
Gulxne - <i>Liparis loeselii</i> (1903)	Icke fullgod		
*prioriterad naturtyp enligt Natura 2000			
♦ Regeringen har inte beslutat denna areal ännu			

⁵ Delar av naturtypen ligger utanför naturreservatet.

⁶ Naturtypen ligger utanför naturreservatet.

2.4.4 Beskrivning av särskilda arter

I området finns tre arter som är särskilt prioriterade eftersom de är Natura 2000-arter. Dessa redovisas i Tabell 2 medan övriga hotade arter som rapporterats från området finns i kapitel 11. För arter med åtgärdsprogram se nedan under ”Hotade arter och naturtyper med åtgärdsprogram” samt Tabell 3.

Tabell 2 Förekommande arter enligt art- och habitatdirektivet.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Bevarandestatus
<i>Dianthus arenarius subsp. arenarius</i>	sandnejlika	Icke fullgod
<i>Graphoderes bilineatus</i>	bred paljettdykare	Icke fullgod
<i>Vertigo geyeri</i>	kalkkärrsgrynsnäcka	Icke fullgod

Sandnejlika

Sandnejlika är en flerårig, vitblommig nejlikväxt med sin svenska utbredning begränsad till Skånes östkust med undantag av ett fåtal lokaler i västra Skåne. Underarten Skånsk sandnejlika (*ssp. arenarius*) har hälften av sin världspopulation i Skåne. Den trivs i soliga, sandiga marker och är karaktärsväxt för den sydöstska sandstappen. Arten är konkurrenssvag och kalkgynnad vilket gör att den kräver en omrörning av ytlagret och blottad humusfattig sand. Sandnejlika är klassad som starkt hotad (EN) och det största hotet mot arten är en minskad hävd av dess livsmiljöer vilket leder till en mer sluten vegetation, ökad förnaansamling och minskad omrörning med påföljande uppbyggnad av humusskikt. Arten ingår i åtgärdsprogrammet för sandstapp.

Bred paljettdykare

Bred paljettdykare är en skalbagge som lever i sjöar, främst med skyddat, solbelyst läge med klart vatten. Den livnär sig på andra vattenlevande insekter och lägger sina ägg på flytande vattenväxter. Den trivs i sjöar med tät strandvegetation av starr, säv eller vitmossa som utgör dess boplats vintertid. Arten är inte rödlistad i Sverige men räknas som försvunnen från flertalet länder i Väst Europa vilket ger Sverige ett ansvar för arten i ett europeiskt perspektiv.

Kalkkärrsgrynsnäcka

Kalkkärrsgrynsnäcka lever i rikkärr och kalkfuktängar. Den är knuten till öppna miljöer och trivs främst i tuviga områden som har en hög och stabil grundvattennivå. Däremot verkar den inte vara väldigt kalkkrävande utan kan trivas på lokaler med ett pH-värde mellan 5,75–7,5. Arten har en starkt begränsad spridningsförmåga. Den är rödlistad som nära hotad (NT) och hotas främst av negativa förändringar i hydrologin, igenväxning och övergödning. Även ett för hårt betestryck med medföljande slitage och gödning från betesdjuren är potentiella hot för kalkkärrsgrynsnäckan. Arten ingår i åtgärdsprogrammet för rikkärr.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ingen av Natura 2000-arterna har i dag fullgod bevarandestatus vid Lyngsjö. För att uppnå fullgod bevarandestatus gäller:

- För sandnejlika att en lämplig hävdstatus/störningsregim ska upprätthållas på lokalen och arten ska finnas kvar med reproducerande, livskraftig population som förmår sprida sig inom området.
- För bred paljettdykare att vattenmiljöerna ska bibehållas i gott tillstånd och den pågående eutrofieringsprocessen stoppas. Det får inte förekomma några störningar i hydrologin och arten ska finnas kvar med reproducerande, livskraftig population som förmår sprida sig inom området och till andra lämpliga biotoper.
- För kalkkärrsgrynsnäcka att lämplig hävdstatus/störningsregim ska upprätthållas på lokalen. Det får inte förekomma några störningar i hydrologin och arterna ska finnas kvar med reproducerande, livskraftiga populationer som ska sprida sig inom området.

Hotade arter och naturtyper med åtgärdsprogram

Området hyser också flera hotade arter som ingår i åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP), se Tabell 3. Naturtyper med åtgärdsprogram som finns i området är sandstäpp och rikkärr. Åtgärdsprogram har upprättats för att kunna fokusera på utvalda arter och naturtyper och målet är att arterna ska uppnå livskraftiga populationer och naturtyperna en fullgod bevarandestatus. Dessa arter och naturtyper kan behöva särskilda insatser och hänsyn.

Tabell 3 Förekommande ÅGP-arter i området under 2000-talet enligt Artportalen. ÅGP-arter är hotade arter som har ett åtgärdsprogram: ett vägledande dokument i arbetet för att bevara arten.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Hotkategori
<i>Copris lunaris</i>	månhornsbagge	VU
<i>Dianthus arenarius</i>	sandnejlika	EN
<i>Euphrasia officinalis subsp. pratensis</i>	stor ögontröst	EN
<i>Halictus leucaheneus</i>	stäppbandbi	EN
<i>Koeleria glauca</i>	tofsäxing	EN
<i>Megachile lagopoda</i>	stortapetserarbi	NT
<i>Minuartia viscosa</i>	sandnörel	CR
<i>Phengaris arion</i>	svartfläckig blåvinge	NT
<i>Ranunculus fluitans</i>	jättemöja	VU
<i>Vertigo geyeri</i>	kalkkärrsgrynsnäcka	NT

Sandnörel

Sandnörel är en ettårig, liten nejlikväxt, upp till 10 cm hög som blommar från juni till augusti. Den har numera sin enda växtplats i Norden vid Lyngsjö men är tidigare känd från ett 50-tal lokaler i Skåne. Sandnöreln växer på sandiga marker med gles vegetation och behöver omrörning av marken. Historiskt har den funnits där ett ambulerande åkerbruk i kombination med långa trädesperioder med bete bedrivits. Den konkurreras snabbt ut om vegetationen sluter sig och dess tillbakagång är kopplad till igenväxning och en minskning av antalet lämpliga lokaler. Ytterligare hot är konstbevattning och användning av bekämpningsmedel och konstgödsel på betade trädesåkrar. Arten är rödlistad som akut hotad (CR). Inom åtgärdsprogrammet har schaktning av sand utförts i anslutning till befintliga bestånd av sandnörel med positiva resultat på individantalet under följande år.

Figur 10 Sandnörel vid Lyngsjö. Foto: Gabrielle Rosquist.

2.4.5 Friluftsliv

Figur 11 Badplatsen vid Lyngsjö under sent 70-tal. Arkivfoto.

Lyngsjön har en historia av utflyktsmål för badgäster, tidigare fanns här en badbrygga och båtplatser. Sjön är dock inte längre klassad som en badsjö av Kristianstad kommun som avråder från bad på grund av höga bakteriehalter och risk för smitta från betesdjuren. Området är emellertid fortfarande välbesökt av bland annat hundägare och ett viktigt rekreationsområde för närboende. Området har betydelse som undervisningsplats för skolor och är också framfört som ett botaniskt utflyktsmål av Lunds Botaniska Förening i *Floran i Skåne, Vegetation och utflyktsmål*.

2.4.6 Vad kan påverka området negativt?

Exempel på hot för områdets naturvärden redovisas nedan:

- Övergödning – externt fosfortillskott från gödning av åkermark, betesdjur eller luftnedfall från Everöds flygplats och/eller från vägtrafiken är ett hot mot de hävdade livsmiljötyperna samt mot Lyngsjön och kransalsfloran där.
- Utebliven hävd och igenväxning hotar de öppna naturtyperna.
- Felaktig hävd, till exempel en för tidig slåtter kan hota de floristiska värdena och som en följd påverka insektslivet negativt.

- Omföring av slåttermark till betesmark skulle påverka slåttergynnade arter negativt.
- Utebliven markomrörning hotar områden med sandstäpp eftersom kalken då urlakas.
- Spridning av invasiva arter riskerar att konkurrera ut naturligt förekommande arter i området.
- Användning av avmaskningsmedel påverkar dyngbaggefaunan negativt.
- Försurning riskerar att sänka pH i rikkärret och kalkfuktängen.
- Försämrade hydrologiska förhållanden hotar Lyngsjön och rikkärret. De ingående naturtyperna är mycket känsliga för grundvattnets nivå och kemiska egenskaper.
- Exploatering i eller utanför reservatet kan påverka hydrologin i våtmarkerna.
- Ett för högt eller svagt betestryck påverkar rikkärret och vissa arter som lever där negativt.
- Ett högt besökstryck i rikkärret och kalkfuktängen kan ha negativa effekter på floran.
- Ytterligare uppgrävning och stölder av orkidéer hotar den värdefulla floran.
- En för stor andel planktonätande mörtar i Lyngsjön eller en för låg andel predatorer på mört riskerar att verka tillväxtfrämjande på växtplankton vilket leder till sämre ljusförhållanden för kransalger och syrebrist i bottenvattnet med påföljande risk för interna gödnings effekter.

Hot för områdets Natura 2000-arter:

- Igenväxning hotar sandnejlika och kalkkärrsgrynsnäcka.
- För intensiv hävd hotar kalkkärrsgrynsnäcka.
- Dikning eller andra åtgärder som påverkar hydrologin negativt hotar kalkkärrsgrynsnäcka.
- Övergödning hotar sandnejlika, bred paljettdykare och kalkkärrsgrynsnäcka.
- Försurning hotar kalkkärrsgrynsnäcka.
- Dränering, vattenuttag och igenfyllning av vattensamlingar hotar bred paljettdykare.

Figur 12 Ett av hoten är utebliven eller svag hävd vilket leder till igenväxning. Bilden visar på ett område söder om sjön som idag är ohävdad.
Foto Gunilla Davidsson Lundh 2018

3 Översikt av mål, skötselåtgärder och planerad markanvändning

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med skötseln av naturreservatet är att bevara ett öppet landskap med lång tradition av hävd. De ingående Natura 2000-naturtyperna ska bibehållas och utvecklas till fullgod bevarandestatus med särskilt fokus på naturtyperna kransalgssjöar (3140), sandstäpp (6120), kalkgräsmarker (6210), silikatgräsmarker (6270), fuktängar (6410, 6411) och rikkärr (7230, 7233).

Arealen naturbetesmark ska vara större än den är i dag och arealen åkermark ska vara begränsad till de ytor som ryms inom ett system med vandrande åkerbruk. I det fallet ska åkermarken syfta till att utgöra en livsmiljö för hotade åkerogräs och bidra till en omrörning av marken. Arealen ohävdad mark ska vara mindre än den är i dag.

Området ska vara rikt på: orkidéer, kalkgynnade arter och hävdgynnade arter. Natura 2000-arterna kalkkärrsgrynsnäcka, bred paljettdykare och sandnejlika ska uppnå och behålla fullgod bevarandestatus och den akut hotade sandnöreln ska öka i sin utbredning.

Figur 13 Vramsån med intilliggande betes- och slättermarker. I bakgrunden syns väg 19.

Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder

För att uppnå det övergripande målet gäller följande riktlinjer. Förutom dessa generella riktlinjer finns det områdesspecifika skötselåtgärder som redovisas i kapitel 4 under respektive skötselområde.

- Hela området hålls kontinuerligt fritt från sly och uppsläende tallplantor.
- Stenmurar och fornminnen får inte förstöras eller påverkas av aktiviteter inom reservatet och ska hållas fria från igenväxning.
- Befintliga betesmarker ska fortsatt hävdas, i första hand av nötkreatur förutom i betesmarken med sandnörel där hästar betar. Betespåsläpp ska ske senare i rikkärret och kalkfuktängarna som omger Lyngsjön för att gynna orkidéfloran.
- Hydrologin i rikkärret och fuktängarna får inte påverkas negativt.
- I de torra partierna av betesmarkerna bör det finnas sandblottor, gärna så många som är tillåtet inom ramen för miljöersättningarna. Hänsyn tas till kända lokaler för sandnörel och riktade åtgärder utförs för att gynna arten.
- Områden med sandstäpp kan behöva restaureras för att återföra kalkrik sand till ytan.
- Slåtter ska fortsatt bedrivas årligen sent på säsongen på badplatsängen samt på slåttermaderna utmed Vramsån enligt Bilaga 4. Slåttermarken invid Vramsån ska även efterbetas. Slåtter får generellt användas som hävdmetod där förutsättningar finns.
- Åkermark, vall och ohävdad mark enligt Bilaga 4 omförs på sikt till naturbetesmarker men bör urlakas på näring innan de kopplas ihop med befintliga naturbetesmarker.
- Anläggningar av grunda våtmarker möjliggörs för att skapa gynnsamma förutsättningar för strandpadda.
- Buskar och träd utmed Vramsån invid lokaler för jättemöja ska röjas bort om de riskerar att påverka bestånden av växten negativt genom beskuggning.
- Skogsbestånden lämnas i det närmaste utan åtgärder, talldungen i söder glesas ut för att gynna sandlevande arter som kräver solöppna förhållanden.
- Gamla stängselstolpar av ek tillåts stå kvar vid byte av stängsel med tanke på eventuell etablering av den hotade arten grå ladlav. Ekstolparna bör rätas upp i samband med översyn/stängsling eftersom den inte gärna växer på stolpar som lutar.
- Friluftslivets utveckling ska anpassas till områdets värden och med hänsyn till hotade arter.
- Parkeringshänvisningen flyttas till kyrkans parkeringsplats och vägen till den nuvarande parkeringsplatsen stängs med en vägbom. En informationsskylt ska finnas vid parkeringen och på andra lämpliga platser inom naturreservatet.

Figur 14 Lyngsjön med kyrkan i bakgrunden. Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

3.3 Planerad markanvändning

Marken vid Lyngsjö är i dag fördelad på åkermark, betes- och slättermark, skog, ohävdad mark, vatten och vägar. Den planerade markanvändningen redovisas nedan i Tabell 4 och i Bilaga 3. Arealen åkermark planeras att minskas till förmån för större ytor betesmarker.

Tabell 4 Nuvarande och planerad markanvändning inom naturreservatet. Övrig mark och vatten innefattar Lyngsjön, Vramsån och vägar.

Markslag	Nuvarande areal (ha)	Planerad areal (ha)
Åkermark	36,8	3,0
Betes- och slättermark	26,9	63,7
Skog	2,4	2,4
Ohävdad mark	0,9	0,4
Övrig mark och vatten	9,0	9,0

Figur 15 Arter som förekommer i områdets skyddsvärda naturtyper rikkärr, sandstäpp och grässandhed.

Från vänster: kärrknipprot, tofsäxing och hedblomster. Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

3.3 Åtgärder för hotade naturtyper och arter

Sandstäpp och rikkärr är naturtyper som behöver vårdas och utvecklas på landskapsnivå. De föreslagna skötselåtgärderna bedöms bidra till utvecklingen av dessa naturtyper inom naturreservatet. I området finns också många hotade arter, vilka redovisas i Bilaga 6. Föreslagna åtgärder bedöms gynna hävdberoende arter i allmänhet och arter som gynnas av blottad sand i synnerhet.

3.4 Naturreservatet och olika former av lantbruksstöd

För närvarande finns ett antal olika ersättningar att söka för lantbruk, däribland gårdsstöd och förgröningsstöd för åkermark och miljöersättningar för betesmarker med allmän skötsel eller särskilda värden. Inom naturreservatet ska skötseln vara möjlig att kombinera med så höga stöd som möjligt, tid efter annan, eftersom det är av stor vikt att beteshävden fortsätter.

Figur 16 De områden som tidigare utgjorts av åkermark har såtts in med råg i syfte att magra ut markerna inför omförling till betesmarker. I åkerkanterna kan man finna hotade åkerogräs, t ex riddarsporre som syns på bilden.

Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018

4 MÅL OCH ÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDEN

Området är indelat i sju skötselområden som redovisas i detta kapitel och på kartan över skötselområden (Bilaga 4). Skötselområdena redovisas efter planerad markanvändning enligt följande:

1. Permanenta betesmarker	5. Tallskog
2. Slåttermarker	6. Vägområde
3. Blivande betesmarker	7. Karenszon för avmaskade betesdjur
4. Vattenförekomster	

4.1 Skötselområde 1: Permanenta betesmarker

Delområde	Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
1A	Rikkärr, kalkfuktäng	Kalkfuktängar (6411), Kalkgräsmarker (6210), Rikkärr (7230)	5,6
1B	Fuktängar		8,1
1C	Torra betesmarker	Grässandhed (2330), Sandstäpp (6120), Silikatgräsmarker (6270)	10,1

Beskrivning av delområden

1A: Betesmark med rikkärr och kalkfuktäng med sent betespåsläpp

Figur 17 Lyngsjön omges av rikkärr och kalkfuktängar.
Foto Marie Björkander juli 2015.

Delområdet utgörs av omlandet till Lyngsjön i tre väderstreck: väst, norr och öst. Här är markerna fuktiga av framträngande grundvatten och delområdet utgörs till stor del av naturtyperna Rikkärr (7230) och Kalkfuktäng (6411), samt en mindre del Kalkgräsmarker (6210).

I delområdet finns mycket höga floristiska värden, här växer bland annat gökblomster, slätterblomma, majviva, tätört, kärrspira, stor ögontröst, och flera orkidéer: tvåblad, honungsblomster, kärrknipprot, ängsnycklar, majnycklar och johannesört. Här

har även kalkkärrsgrynsnäckan påträffats. I delområdet har stor ögontröst återinförts inom Åtgärdsprogram för hotade arter, utplantering skedde 2005 på tre platser nära Lyngsjön. Inom området med Kalkfuktäng (6411) finns det 1,5 ha stora område som utgör det befintliga naturreservatet Lyngsjö äng, inrättat 1959 med syftet att bevara den dåvarande rika förekomsten av johannesnycklar. De förekommande naturtyperna har fullgod bevarandestatus som bör bibehållas om beteshävderna upprätthålls och de hydrologiska förhållandena inte försämras.

1B: Betesmark på fuktängar

Delområde utgörs av betesmark som till stor del omfattas av fuktängar söder om Vramsån och som översvämmas periodvis av det fluktuerande flödet i Vramsån. Dessa fuktängar hyser arter som mannagräs, nysört, stånds, tiggarranunkel och majnycklar. Ängarna är till största delen öppna förutom enstaka träd och ett aldominerat trädbestånd invid Vramsån och en trädrida av al utmed Ålabäcken som flyter mellan Lyngsjön och Vramsån.

Figur 18 Vramsån och omgivande fuktängar.

Foto: Amanda Lidén januari 2017

Figur 19 Inslag av sandstäpp på område där man brutit sand.

Foto: Amanda Lidén januari 2017

1C: Betesmark på torr mark

Delområdet utgörs av torrare marker. Dessa delar finns på den norra sidan av Vramsån, på kullarna vid kyrkan, ett litet område väster om Lyngsjön samt en betesmark längst i söder. På flera håll finns rikligt med blottad sand. Norr om Vramsån finns torra partier med naturtyperna Silikatgräs-mark (6270) och Sandstäpp (6120). Naturtyperna har till största delen en fullgod bevarandestatus som bör kunna bibehållas om hävden av området fortsätter. Det sandiga området hyser bland annat arterna sandnejlika, gråådädra och tofsäxing som alla är typiska sandstäppsarter.

Figur 20 Betesmarker i sluttningen mot Vramsån.

Foto: Amanda Lidén januari 2017

På kullarna vid Lyngsjö kyrka finns bland annat växterna mandelblomma, backtimjan, sandglim, fältmalört och fältsippa. I dessa torrare delar av naturbetesmarken finns också en artrik dyngbaggefauna med till exempel hårdyngbagge och månhornsbagge. Naturtypen Silikatgräsmarker (6270) har här inte fullgod bevarandestatus, troligen på grund av näringspåverkan från tidigare åkerbruk. Med tiden och fortsatt hävd borde även dessa delar kunna uppnå fullgod bevarandestatus eftersom den sandiga marken här snabbt urlakas på näringsämnen. Väster om Lyngsjön i slänten mot tallskogen finns arter som bockrot, trift och axveronika och naturtypen Silikatgräsmarker (6270) utan fullgod bevarandestatus.

I det sydöstra hörnet av naturreservatet, söder om vägområdet finns en sandig betesmark. Här finns den enda lokalen i Norden för sandnörel (CR). Den lilla nejlikväxten förekommer främst i vägrenen utanför betesmarken men enstaka plantor har även förekommit längs upptrampade stigar inne i fållan.

Figur 21 Betesmarken i sydöstra hörnet av reservatet. Sandnörel har tidigare rapporterats från området. Foto Gunilla Davidsson Lundh, juni 2018.

Området är klassat som Grässandhed (2330) men har tidigare varit åker och är troligen näringspåverkad varför naturtypen inte har fullgod bevarandestatus. Förutom sandnörel finns flera intressanta arter. Här växer bland annat blåmunkar, sandstarr, borsttåtel, gulmåra, sandkrassing och backtimjan. Flera rödlistade bin har observerats i området så som stäppsandbi, fibblesandbi och stortapetserarbi och här finns också de hotade svamparna liten jordstjärna och stor diskkröksvamp. Betesmarken är trädfri men små tallplantor skjuter upp inom området.

På platsen har åtgärder gjorts för sandnörel inom Åtgärdsprogram för hotade arter, bland annat har schaktningar av sand utförts som har resulterat i en exponentiell ökning av sandnörel från noll till över 1000 individ efter fyra år, se figur 22 och skötselområde 6. Försöken har visat att åtgärder nära befintliga plantor av sandnörel har bäst effekt och att drastiska åtgärder som schaktning gav ett bättre resultat jämfört med försiktigare plöjning.

Figur 22 Olika åtgärder har gjorts i vägområdet för att gynna sandmarksarter och särskilt för sandnörel. Foto Gunilla Davidsson Lundh, juni 2019.

Bevarandemål

Regelbundet bete påverkar området och efter betessäsongens slut är grässvålen välbetad och förnaansamlingen ringa. De betade markerna uppvisar en värdefull flora med arter som är typiska för de respektive naturtyperna. Markerna är i stort sett träd- och buskfria. Våtmarkernas hydrologi med framträngande kalkrikt grundvatten är ostörd. Det får inte finnas körspår som medför en negativ påverkan på området. Våtmarkerna som omger Lyngsjön är välhävdade och hyser en värdefull flora rik på orkidéer och andra kalk- och hävdgynnade arter som gökblomster, slåtterblomma, majviva, tätört, stor ögontröst, kärrspira, honungsblomster, tvåblad, kärrknipprot, ängsnycklar, majnycklar och johannesört. Natura 2000-arterna kalkkärrsgrynsnäcka och sandnejlika finns i livskraftiga populationer.

I de torra markerna ska det förekomma rikligt med sandblottor i olika storlekar och igenväxningsfaser. I områden med Sandstäpp (6120) och Grässandhed (2330) bör öppen sand uppta minst 30 % av ytan. Ytsandens pH inom sandstäppen bör inte understiga 7,0. Naturtyperna Grässandhed och Sandstäpp har en ökad utbredning. Sandnörel har en ökad utbredning och finns i livskraftiga bestånd spritt i reservatet.

Arealen för naturtypen Grässandhed (2330) är minst 5 ha, för Sandstäpp (6120) minst 0,1 ha, för Kalkgräsmarker (6210) minst 0,03 ha, Silikatgräsmarker (6270) minst 4,2 ha och Kalkfuktängar (6411) minst 2,1 ha. Arealen av Rikkärr (7230) är minst 3 ha. Förekommande naturtyper har fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

Delområde 1 A

- Delar som är lämpliga för slåtter kan utnyttjas som slåtterängar istället. Om fuktängarna slåtrats ska de även efterbetas och avlagen vegetation ska tas bort. Slåttertidpunkt samma som för 2 B, dvs första veckan i juli.
- Tidpunkten för betespåsläpp ska senareläggas för att gynna orkidéfloran. Tidpunkt för betessläpp och betesintensitet får utvärderas och inledningsvis bör betesdjuren inte släppas förrän tidigast 15 maj.
- På platsen för det gamla naturreservatet Lyngsjö äng, kan försök med någon typ av störning utföras, t ex plöjning på en mindre yta, i syfte att få tillbaka en rik förekomst av johannesnycklar. Detta bör ske i samarbete med floraväktare för arten.

Delområde 1 C

- Sandblottor skapas för att gynna hotade arter av kärlväxter, insekter och svampar. Så många sandblottor som är möjligt inom ramen för miljöersättningsarna får skapas. Sandblottor skapas kontinuerligt i områden med Sandstäpp (6120) och Grässandhed (2330).
- Riktade utförs för att gynna sandnörel. I första hand krävs sandblottor nära befintliga bestånd av sandnörel. I andra hand kan åtgärder för att utöka förekomsten av växten göras genom ytterligare plöjning/schaktning för att möjliggöra spontan spridning av arten. I ett senare skede

när tillräckligt frömaterial finns att tillgå kan frön samlas in för utsädd på lämpliga sandiga platser inom reservatet.

- Inom områden med Sandstäpp (6120) kan det behövas restaureringsåtgärder för att föra tillbaka kalkrik jord till ytan. Som ett första steg tas en kalkprofil fram. Är kalken längre ner i jorden än 0,3 m krävs en mer omfattande omrörning än plöjning.

Samtliga delområdena 1A-C

- Skötselområdet hävdas regelbundet med bete. Beteshävdens behöver inte vara årlig på de torra markerna eftersom det kan vara positivt med en varierad hävd och betesfredning på sommaren i de torra markerna då det gynnar insektsfaunan och tillgången på blommande växter. Betespåsläpp kan då ske i september.
- Sly rensas bort och skötselområdena hålls kontinuerligt fritt från uppsläende buskar och träd.
- Hägnader ses över regelbundet.

4.2 Skötselområde 2: Slättermarker

Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
2A	Kalkgräsmark	Kalkgräsmarker (6210) 0,25
2B	Fuktäng	- 3,8
2C	Slätter på fd. åkermark	- 3,3

Beskrivning av delområden

Figur 23 Badplatsängen med blommande majvivor och ängsnycklar. Foto: Gunilla Davidsson Lundh juni 2019.

2A: Slätteräng

Delområde 2A utgörs av den forna badplatsängen. Lyngsjön är inte längre klassad som en badsjö men efter det att badplatsen övergavs har Kristianstads kommun på uppdrag av Länsstyrelsen fortsatt att slå ängen varje år i augusti och hållit ängen hävdad. Här finns naturtypen Kalkgräsmarker (6210) med fullgod bevarande-status och ängen är växtplats för bland annat kärrknipprot, ängsnycklar, johannesnycklar, majnycklar, majviva och

stor ögontröst som är en art som blivit återintroducerad i området inom Åtgärdsprogram för hotade arter.

Figur 24 Vramsån och omgivande fuktängar (2B) i reservatets nordöstra del. I förgrunden och närmast tallskogen i bakgrunden syns de torra betesmarkerna (1C). Foto: Gunilla Davidsson Lundh 2018.

2B: Slåtteräng med efterbete

Utgörs av slåttermaderna norr om Vramsån. Vattendraget översvämmar årligen de omgivande markerna som utgörs av fuktängar. Här bedrivs slåtter årligen i juli. Efter slåttern brukar marken även efterbetas. På senare tid förekommer det mycket rastande gäss på marken, se figur 24.

2C: Slåtteräng på torr mark med efterbete

Området utgörs av före detta åkermark som nyligen omförts till slåttermark med efterbete. Området kan omföras till betesmark.

Bevarandemål

Ängarna utgörs av öppen mark i det närmaste fri från träd och buskar. Ängarna hävdas på ett sådant sätt att ansamling av förna och igenväxningsvegetation inte skadar eller minskar antalet hävdgynnade djur och växter. Badplatsängen är en art- och individrik orkidélokal som också hyser kalk- och hävdgynnade arter som majviva och stor ögontröst. Fuktängarna utmed Vramsån uppvisar en hävdgynnad flora.

Arealen för Kalkgräsmarker (6210) är minst 0,32 ha och naturtypen har en fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

- För *delområde 2A* gäller att slåtter inte bör utföras innan augusti. Hänsyn tas vid val av maskinutrustning så att ängen inte skadas och slåtter sker med slåtterbalk.
- För *delområde 2B och 2C* gäller att slåtter inte bör utföras innan första veckan i juli och att slåtterängen efterbetas. Området med slåtter och efterbete utmed Vramsån kan med fördel utökas där det finns förutsättningar för slåtterhävd inom skötselområde *1B*.
- Hägnader för att betesdjuren inte ska komma in på slåttermarken för tidigt uppförs vid behov.
- Hägnader underhålls vid behov.
- Skötselområdet hålls fritt från uppsläende buskar och träd.

4.3 Skötselområde 3: Blivande betesmarker

Delområde	Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
3A	Åkermark (spannmål)	Grässandhed (2330) grustaget	19,6
3B	Vall		17,2
3C	Ohävdad mark	Rikkärr (7033), Fuktängar (6410)	0,9

Beskrivning av delområdena

3A: Åker som ska omföras till betesmark

Figur 25 Den före detta grustakten med naturtypen grässandhed där kalken lyser vit i branten. Foto: Amanda Lidén 2016.

Delområde 3A utgörs av åkermark där det har bedrivits ett konventionellt jordbruk med potatis-, spannmål- och majsodling. I samband med bildandet av reservatet har gödslingen upphört och det har odlats råg i syfte att utmagra marken inför omföring till betesmark. Från åkerkanterna finns flera hotade åkerogräs inrapporterade, som t ex kösa, fågelarv, glappmaskros, riddarsporre och klibbveronika som alla är upptagna på rödlistan.

I en sydsluttning finns en före detta grustäkt som nu är klassad som Grässandhed (2330, ej fullgod bevarandestatus). Här växer bland annat tofsäxing,

liten sandlilja, sandtimotej, sanddådra, grusbräcka och det sällsynta åkerogräset riddarsporre. Svampfloran omfattar bland annat de sällsynta arterna stjälskröksvamp, grå stjälskröksvamp, mörk stjälskröksvamp, liten diskröksvamp och dvärgjordstjärna. Naturtypen Grässandhed och floran som växer här kräver omrörning av marken.

3B: Vall som ska omföras till betesmark

Figur 26 Vall norr om Lyngsjön. Foto från september 2016. Foto: Amanda Lidén 2016

Delområde 3B utgörs av åkermark som nyttjas som vall. Ett fält beläget i reservatets nordvästra del är en förhållandevis ny vall medan övriga fält är långliggande vallar: de har inte plöjts på minst 5 år och har en etablerad grässvål. Dessa utgörs av marken som omger Lyngsjön i norr och väst bortom det fuktiga omlandet till sjön och det östra skiftet på åkermarkerna väster om Lyngsjön i anslutning till riksvägen.

3C: Ohävdad mark

Figur 27 Igenväxningsvegetation i det ohävdade området söder om Lyngsjön. Området höger om den blå markeringsstolpen kommer att ingå i naturreservatet. Foto: Gunilla Davidsson Lundh juni 2019.

Delområdet 3C utgörs av ohävdad mark söder om Lyngsjön. Området har tidigare varit betesmark. Sedan hävden upphörde för ca 5 år sedan har området börjat växa igen med vass, brännässlor, hundkäx, älggräs och videsnår. Invid Lyngsjöns södra strand finns naturtyperna Rikkärr (7033) och Fuktängar (6410) med fullgod bevarandestatus enligt inventeringen 2010 vilket inte stämmer längre eftersom det inte hävdas numera. Här förekommer bl a kärrknipprot, ängsvädd, darrgräs, småvänderot och Sankt Pers nycklar. I anslutning till sjökanten finns också

ett bestånd av första generationens lövskog med främst klibbal och björk som inte har ingått i tidigare betesfålla. Med tanke på de höga floristiska värdena borde åtminstone delar av detta område hävdas med slåtter på samma sätt som skötselområdet 2A (förs i så fall över till det skötselområdet).

Delområdet utgörs även av mindre områden öster om landsvägen på båda sidor av Vramsån med högrötsvegetation. Om intilliggande mark utanför naturreservatet omförs till betesmark i framtiden kan området med fördel betas tillsammans med detta.

Bevarandemål

Skötselområdet utgörs av permanent, ogödslad betesmark där ett vandrande åkerbruk tillsammans med ett systematiskt skapande av sandblottor tillämpas med syfte att efterlikna de traditionella brukningsmetoderna vid Lyngsjö med upplöjning följt av långa perioder av träda och bete. Området är rikt på sandblottor i olika igenväxningsfaser och utgör en livsmiljö för sandmarksarter av växter, svampar och insekter och hotade åkerogräs.

Arealen för naturtypen Grässandhed (2330) är minst 0,1 ha, för Rikkärr (7233) minst 0,1 ha och för Fuktängar (6410) minst 0,27 ha. Förekommande naturtyper har fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

Delområde 3 A

- under tiden för omställning från åkermark till betesmark odlas området med råg för att fånga upp näringen i marken om intresse finns från brukaren och om odlingen följer reservatsföreskrifterna.

- Efter odling med råg omförs åkrarna till betesmark genom att läggas i träda. Vegetation som kommer upp slås av en gång per år, tidigast 1 september. När en tillräcklig grässvål och hävdgynnade arter finns kan marken användas som permanent betesmark.
- Området med Grässandhed (2330) i det gamla grustaget bör röras om med jämna mellanrum, exempelvis genom underminering och grävning i nederkanten av slänten eller grustäkt då ett obetydligt uttag (max 1-2 m³/år) tillåts.

Delområde 3B

- omförs till betesmark genom att gödsling upphör och vallen skördas och efterbetas 1-2 gånger/år för att magra ut marken på näring. När en tillräcklig grässvål och hävdgynnade arter finns kan marken användas som permanent betesmark.

Delområde 3C

- kan med fördel omföras till betes- och/eller slåttermark genom att hävden återupptas i området. En inledande röjning av igenväxningsvegetation behövs i så fall. Röjningsavfall ska forslas bort. En liten mängd buskar kan sparas. Bränning får nyttjas som metod för att reducera mängden högvuxen växtlighet och förna. Bränning bör i sådana fall ske mellan oktober och slutet av mars.
- Eventuellt uppsättning av nytt stängsel om markerna restaureras till betesmark.

Åtgärder inom alla delområdena (3A-B)

- Nytt stängsel behöver sättas upp, ca 2 km stängsel, i samband med omföring från åker- till betesmark. Med tanke på att den mycket sällsynta arten grå ladlav förekommer på gamla ekstolpar i närheten bör ekstolpar användas vid stängsling. Om det finns gamla stolpar kvar av ek ska dessa sparas
- Skapande av större sandblottor i enlighet med EU:s jordbrukarstöd för betesmarker.
- En mindre del av delområdet, max 3 ha, förblir åkermark och omförs till allmogeåkrar där gamla tiders trädesbruk ska efterliknas vilket innebär ambulerande åkerbruk följt av trädesperioder. Arter knutna till trädesbruket, såsom ettåriga växter, sandmarksarter av växter, svampar och insekter och hotade åkerogräs ska gynnas. Stängsel runt åkerytorna ska anläggas.
- Insådd av hotade arter av gamla åkerogräs som dvärgjohannesört (EN), kalvnos (NT), kamomillkulla (EN), klubbfibbla (EN), sommarklynne (VU), spjutsporre (EN), åkerfibbla (VU), åkermadd (EN) och åkerranunkel (VU). Dessa arter ingår i ett samarbete med Länsstyrelsen och två botaniska trädgårdar i Skåne där frö samlas in och odlas upp för utsådd i bevarandesyfte. Vissa arter är beroende av spridning med utsäde på åkern medan andra gynnas av trädesbruk och det finns därmed chans till spridning utanför allmogeåkrarna till fler lämpliga miljöer inom reservatet.
- Viss yta av skötselområdet kan tas i anspråk för att skapa gynnsamma förhållanden för groddjur genom anläggning av grunda våtmarker där förvaltaren bedömer det lämpligt.
- Transplantering av grässvål med hedblomster från ett närliggande område vid Lyckeby stärkelsefabrik (kompensationsåtgärd i samband med anläggning av väg genom

betesmark) inom delområde 3A. Ca 25 mindre ytor med en medelstorlek på 5 m² ska flyttas. Områdena ska hägnas in de första åren tills vegetationen etablerat sig.

4.4 Skötselområde 4: Vatten

Delområde	Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
4A	Lyngsjön	Kransalgssjöar (3140)	5,5
4B	Vramsån och Ålabäcken	Mindre vattendrag (3260)	1,7

Beskrivning av delområden

4A: Lyngsjön

Figur 28 Lyngsjön sedd mot väst. Foto: Amanda Lidén september 2016

Delområdet utgörs av Lyngsjön och innefattar naturtypen Kransalgssjöar (3140). Naturtypen hade tidigare fullgod bevarandestatus men den har ändrats i och med att sjön har blivit grumlig, troligen till följd av kväveläckage från närliggande åkermark. Lyngsjön är en kalkrik sjö som är helt grundvattenförsörjd. Den är ca 5 ha stor och här finns bland annat kalkgynnade kransalger. Lyngsjön avvattnas till Vramsån via Ålabäcken.

4B: Vramsån och Ålabäcken

Delområdet utgörs dels av Vramsån som slingrar sig genom områdets norra del samt det område som är ohävdad öster om vägen och dels av Ålabäcken som rinner in i Vramsån. Området mellan de två vägbroarna över Vramsån är en klassisk lokal för jättemöja men växten är även rapporterad från en handfull andra platser i Vramsån inom reservatet. Vramsån utgörs av naturtypen Mindre vattendrag (3260) som här inte har fullgod bevarandestatus, undantaget sträckan mellan de båda vägbroarna. En orsak till att ån inte har fullgod bevarandestatus kan vara att den är dåligt beskuggad. Vramsåns

sträckning inom naturreservatets gränser har i övrigt en hög grad av naturlighet eftersom den inte är rensad och den har ett fluktuerande vattenstånd då ån varje år översvämmar fuktängarna i sin närmiljö. I likhet med Vramsån som helhet är sträckan lugnflytande. Längs med Ålabäcken växer det klibbal och bitvis är det ganska tätt. Det finns spänger över bäcken på ett ställe som i dagsläget är i dåligt skick.

Foto 29 Vramsån mellan de två broarna öster om väg 19 där den hotade arten jättemöja växer. Foto: Amanda Lidén 2016

Bevarandemål

Lyngsjön har klart vatten med hög kalkhalt, halten av näringsämnen är naturligt låg och den pågående eutrofieringen av sjön har upphört. Vegetationen domineras av kransalger och arterna gråsträfs, busksträfs och rödsträfs finns i sjön. Den hydrologiska regimen är naturlig och fluktuationerna av vattenståndet är små. I sjön finns fisk som t.ex. abborre, gädda och mört i livskraftiga populationer. Natura 2000-arten bred paljettdykare finns i livskraftiga populationer.

Vramsån är naturliknande med avseende på hydrologi, rätning och rensning. Vattendragets vattenstånd varierar över året och dess slingerförlopp är opåverkat. Huvudfåran är öppen och har fria vandringsvägar. Jättemöja har en ökad utbredning och finns i livskraftiga populationer.

Naturtypen Kransalgssjöar (3140) utgör en areal på minst 6 ha och arealen av naturtypen Mindre vattendrag (3260) är minst 1,7 ha. Förekommande naturtyper har fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

- Orsaken till förändringen av Lyngsjöns bevarandestatus utreds.
- Skuggande träd utmed Vramsån invid lokaler för jättemöja röjs bort om de bedöms påverka växten negativt.
- Utbredningen av jättemöja kan ökas genom att material tas från livskraftiga populationer och planteras ut i reservatet eftersom arten förökar sig vegetativt.
- Vid behov viss utglesning av klibbal längs Ålabäcken.

4.4 Skötselområde 5: Skog

Delområde	Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
5A	Tallskog	-	2,2
5B	Klibbal	-	0,2

Beskrivning av delområden

5A: Talldungar

Delområdet utgörs av de två små skogsbestånd av tall som finns i norr och i sydost. I norr består

Figur 30 Talldungen i sydost. Foto Amanda Lidén 2016

skogen av 70-årig tall och i sydost består skogen av 90-årig tall.

Bestånden är planterade och de nu skogklädda områdena har tidigare utgjorts av öppen mark, vilket till exempel syns på flygbilden från 1940, se figur 6. Skogen i norr är bortstängslad från omgivande betesmark medan det i talldungen i sydost löper ett stengärde och ett gammalt staket i fastighetsgränsen som går i öst-västlig riktning ungefär i mitten av dungen. I talldungen som finns i sydost är glesa delar klassade som Gräs-sandhed (2330) utan

fullgod bevarandestatus och det har tidigare funnits en öppenmarksvegetation med sandmarksväxter som borsttåtel, tofsäxing och sandnejlika, se figur 30. Det finns också uppgifter om stora bestånd av liten och stor sandlilja i tallskogarna kring Lyngsjö på 1970-talet. I talldungen i sydost finns också en övergiven och förfallen stuga som markägaren har ansvar för.

5B: Klibbal

I anslutning till sjöns sydöstra del finns ett litet område med medelålders klibbal som troligen är ett resultat av upphörd hävd. På flygbilden från 1940 är området öppet, se figur 6. Området gränsar i öster mot ett ohävdad rikkärrsområde.

Bevarandemål

Talldungarna utgörs av skogklädd betesmark som betas ihop med omgivande betesmarker. Skogarna är glesa med gläntor där sandmarksväxter som tofsäxing, sandnejlika och borsttåtel växer.

Klibbalbeståndet utgörs av fuktig mark med naturskogslik karaktär med variation i ålder och struktur.

Arealen Grässandhed är minst 0,1 ha och naturtypen har fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

- Talldungen i sydost betas i samband med bete på omgivande betesmark.
- Nystängsling, företrädesvis med ekstolpar, eller upprustning av befintliga stängsel.
- Talldungen i söder glesas ut för att öka ljusinsläppet och gynna öppenmarksvegetation och sandmarksarter.
- Grova grenar och stammar kan sparas som död ved, övrigt röjningsavfall forslas bort.
- Viss avverkning av träd i klibbalbeståndet kan ske för att öka framkomligheten till skötselområde 3C.

4.6 Skötselområde 6: Vägområde

Skötselområde	Nuvarande markslag	Naturtyper	Areal (ha)
6	Vägområde	Grässandhed (2330)	0,3

Beskrivning

Figur 31 Den allmänna vägen och vägområdet som hyser den mycket ovanlig arten sandnörel. Åtgärder för att gynna arter utförs av Trafikverket i samråd med Kristianstad kommun och Länsstyrelsen. Foto: Gunilla Davidsson Lundh juni 2019

Figur 32 Slänten mellan talldungen och vägområdet för den privata vägen hyser värdefulla sandmarks-miljöer med förekomst av bl a tofsäxing. Foto: Gunilla Davidsson Lundh juni 2019

I södra delen av området finns två vägar, en allmän väg mot Hommentorp och en enskild väg som går mellan Lyngsjö och Everöds flygplats. Den allmänna vägen ingår inte i naturreservatet. Vägkanterna och området mellan de båda vägarna är klassat som naturtypen Grässandhed (2330) utan fullgod bevarandestatus och är för närvarande den huvudsakliga växtplatsen för sandnörel. Flera sandmarksarter som hedblomster och tofsäxing växer här och svampar som liten jordstjärna finns i området. Vägområdet mellan de två vägarna är i östra delen beväxta med relativt stora tallar som skuggar det värdefulla fältskiktet. Vägkanter är kända som viktiga miljöer för blommande växter och därmed fjärilar. Området hyser många arter nektarproducerande växter så som åkervädd och väddklint

och fjärilsarter som har observerats inkluderar bland annat sotnätfjäril, hedpärlemorfjäril, svartfläckig blåvinge och olika arter av bastardsvärmare.

Bevarandemål

Vägområdet utgörs av en solöppen yta med inslag av blottad sand. Vegetationen utgörs av en lågvuxen vegetation. Området är livsmiljö för sandnörel, tofsäxing och andra arter av växter, svampar och insekter som gynnas av öppen sand. Sandnörel har en ökad utbredning och finns i livskraftiga populationer. Arealen Grässandhed (2330) är minst 0,4 ha och har fullgod bevarandestatus.

Skötselåtgärder

- Sandblottor och omrörning av sanden skapas för att gynna sandnörel genom plöjning eller schaktning av sand i likhet med de åtgärder som tidigare utförts inom ramen för Åtgärdsprogram för hotade arter. Hänsyn tas till kända förekomster av hotade svampar inom området som kan missgynnas av sådana åtgärder. Åtgärder längs den allmänna vägen utförs i samarbete med Trafikverket när det berör vägområdet.
- Avverkning av tall för att öka ljusinsläppet och gynna öppenmarksvegetation och sandmarksarter.
- Bränning får nyttjas som metod för att reducera mängden högvuxen växtlighet och förna. Bränning bör i sådana fall ske mellan oktober och slutet av mars.
- Uppkommande sly tas bort löpande.

4.7 Skötselområde 7: Karenszon för avmaskade betesdjur

Skötselområde	Nuvarande markslag	Areal (ha)
7	Åker	1

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av åkern mellan väg 19 och kyrkan. Denna mark undantas från föreskriften som förbjuder avmaskningsmedel och kan utnyttjas som karenszon för betesdjur som har blivit behandlade med avmaskningsmedel.

Bevarandemål

Skötselområdet används vid behov som en karenszon för betesdjur som blivit avmaskade innan de kan släppas på områdets övriga betesmarker. Området måste i det fallet först omföras till betesmark. I det fall avmaskningsmedel inte används över huvud taget nyttjas området som betesmark alternativt åkermark utanför stödsystemet enligt ovan.

Skötselåtgärder

- Omföring till betesmark i likhet med delområde 3A, alternativt åtgärder för åkermark utanför stödsystemet enligt ovan.

5 Friluftsliv

Lyngsjö är lättillgängligt från väg 19 med parkeringsmöjligheter vid parkeringen i anslutning till kyrkan. Det är också enkelt att ta sig till Lyngsjö med busstrafik från Kristianstad då busshållplatser finns på gångavstånd både norr och söder om naturreservatet utmed väg 19.

Eftersom större delen av området utgörs av betes- eller slåttermark och bitvis blöta marker innebär det att tillgängligheten för allmänheten begränsas. Området bedöms därför inte som ett lämpligt område för friluftslivet och därför kommer det inte att uppföras anläggningar i någon större omfattning. De anläggningar som kommer att uppföras har till syfte att underlätta allmänhetens framkomlighet, t ex stättor eller grindar och spänger på lämpliga platser.

Figur 33. Det finns sedan tidigare en enkel spång över Ålabäcken för att gynna framkomligheten.

Utvecklingen av friluftslivet ska ske utifrån att inga natur- eller kulturhistoriska värden skadas. Vissa aktiviteter är därför förbjudna i reservatet såsom eldning, tältning och medförande av hund som inte är kopplad.

Bevarandemål

Informationen i området är lättillgänglig och bidrar till att förhöja upplevelsen av besöket.

Anläggningarna för att främja framkomligheten och informationen är i gott skick.

Åtgärder

- Spänger läggs ut för att möjliggöra passage över diket i skötselområde 1A och över Ålabäcken.
- Stättor eller andra typer av genomgångar till betesfällor uppförs.
- Den nuvarande parkeringsplatsen vid badplatsen stängs. Föreslagen lösning är att kyrkans parkering också fungerar som parkeringsplats till naturreservatet. Avtal ska upprättas med församlingen.
- Informationsskyltar sätts upp på lämpliga platser.

- Vägen till badplatsängen bommas igen.
- Anläggningarna underhålls löpande.

6 Jakt och fiske

Inga inskränkningar finns i jakträtten. Fisket i Lyngsjön är privat och inte upplåtet till allmänheten genom fiskekort. Inte heller fisket i Vramsån är upplåtet till allmänheten. Enligt föreskrifterna för reservatet får jakttorn inte uppföras. Det är inte tillåtet att utfodra vilt.

7 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsutmärkning ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar snarast efter att beslut om bildande av naturreservat har vunnit laga kraft. Gränsmarkeringar underhålls och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

8 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

9 Dokumentation och uppföljning

9.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Uppföljning av bevarandemål ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Arter och biotoper som omfattas av åtgärdsprogram följs upp enligt riktlinjer i respektive åtgärdsprogram. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte med naturreservatet uppnås. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder.

9.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare, dock kan uppföljning av bevarandemålen medföra att skötselåtgärder måste anpassas efter ny kunskap.

9.3 Uppföljning av kostnader

Förvaltaren ansvarar för att det årligen görs en uppföljning av kostnaderna.

10 Kostnadsansvar och prioriteringar

En sammanfattning av de skötselåtgärder som är föreslagna i skötselplanen samt kostnadsansvar och prioriteringsordning redovisas nedan.

	Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötsel- område	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prio	Upplysningar
Markåtgärder	Röjning av uppkommande sly	Löpande	Hela reservatet	Mark med åtagande: brukaren, övrig mark: förvaltaren	2	
	Stängsling och fållindelning	Snarast. Hägnader ses sedan över regelbundet	1,2,3,4	Nystängsling: Länsstyrelsen Löpande underhåll: markägaren/brukaren	1	Företrädesvis ekstolpar på sandiga marker. Länsstyrelsen står för nystängs- ling av ytter- gränsen.
	Beteshävd	Regelbundet Betespåsläpp tidigast 15 maj i delområde 1A. Betet i de torra betesmarkerna kan med fördel varieras.	1,3	Brukaren	1	Det är av stor vikt att omlandet till Lyngsjön betas väl.
	Skapande av sandblottor	Snarast, sedan löpande	1C, 3	Förvaltaren /brukaren	1	
	Undersökning av kalkprofil	Snarast	1C (6120)	Förvaltaren	1	Eventuellt krävs restaurering av 6120
	Insamling av frön och utsådd av sandnörel	När tillräckligt frömaterial finns	1C, 6	Förvaltaren	2	
	Schaktning av sand	Inom 5 år	1C, 6	Förvaltaren	2	Schaktning i närheten av sandnörel
	Slätter	Årligen, tidigast i augusti månad	2A	Förvaltaren	1	
	Slätter	Årligen, tidigast efter första veckan i juli	2B	Brukaren	1	Efterbete. Tidpunkt ska synkas med åtagandeplan för miljöersättning.
	Omföring av åkermark till betesmark	Inom 5 år	3A	Brukaren	1	Ska ske i samarbete med reservatsför- valtaren
	Åtgärder för hotade åkerogräs,	Inom 10 år	3A	Förvaltaren	2	Ska ske i samråd med arrendatorerna

	Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötsel- område	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prio	Upplysningar
	anläggande av allmogeåker					
	Omföring av vall till naturbetesmark	Snarast	3B	Brukaren	1	Ska ske i samarbete med reservatsförvaltaren
	Anläggning av våtmarker för groddjur	Inom 10 år	3A	Förvaltaren	3	Framförallt för att gynna strandpadda
	Restaurering av ohävdad rikkärr till betes- eller slåttermark	-	3C	Förvaltaren	1	Omfattar inledande röjning på vintern därefter slåtter.
	Undersökning av orsaker till grumling av Lyngsjön	-	4A	Förvaltaren	3	Ev söka särskilda medel till detta (våtmarkspengar)
	Avverkning av träd utmed Vramsån	Vid behov	4B	Förvaltaren	3	Träd som skuggar bestånd av jättemöja röjs bort
	Spridning av jättemöja	-	4B	Förvaltaren	3	
	Avverkning av träd för att gynna sandmarksarter	Inom 5 år	5A	Förvaltaren	2	Grova stammar och grenar kan lämnas på marken
	Transplantering av grässvål med hedblomster	-	3A	Lyckeby stärkelsefabrik	-	Sker i samarbete med Länsstyrelsen
Anläggningar	Uppsättning och underhåll av gränsmarkering	Snarast, sedan löpande	Hela området	Förvaltaren	1	
	Uppsättande av stängsel runt stugan	Snarast eller i samband med att åkern omförs till betesmark	5A	Förvaltaren	3	Markägaren har ansvar för stugan.
	Avtal upprättas med församlingen om rätt till parkeringsmöjlighet	Snarast, sedan löpande	Enligt Bilaga 1	Naturvårdsenheten	1	Parkeringsplatsen får ny lokalisering.
	Utläggning och underhåll av spänger över dike och bäck	Vid behov	1A, 1C	Förvaltaren	1	
	Uppsättning av övergångar	Snarast	Hela Området	Förvaltaren	1	I samråd med arrendatorerna
	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Snarast, sedan löpande		Förvaltaren	1	

11 Rödlistade arter

Rödlistade arter som hittats i området redovisas nedan, enligt artdatabankens rödlista 2015. Arter med extremt/mycket stor risk att dö ut i vilt tillstånd inom en mycket nära/nära framtid placeras i kategorin CR (Critically endangered; akut hotad) resp. EN (Endangered; starkt hotad). Arter som löper stor risk för utdöende i ett medellångt tidsperspektiv placeras i kategorin VU (Vulnerable; sårbar). Arter som bedöms ligga nära kategorin VU men inte uppfyller alla kriterier placeras i kategorin NT (Near Threatened; nära hotad). Arter som numera är livskraftiga men som tidigare varit hotade placeras i LC. ÅGP-art = art som har eller ska få ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter. * = Prioriterad naturtyp.

Organism-grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Fridlyst	ÅGP-art	Natur-typ
Blötdjur	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT		Ja	7230
	smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	LC			6210 7233
	sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT			3140 el 6210
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT			
	bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT			*6270 7230
	hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT			2330 6210 7230
	klubbsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT			*6270 2330
	mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT			6210 7230 7233
	mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT			2330 6210
	mindre silverdystermal	<i>Eulamprotes superbella</i>	NT			
	sandfältsljusmott	<i>Pyrausta aerealis</i>	EN			2330
	sexfläckig bastardsvärmare	<i>Zygaena filipendulae</i>	NT			6210
	sotnätfjäril	<i>Melitaea diamina</i>	NT			6210 7230 7233
	stretchhedspinnare	<i>Spiris striata</i>	VU			2330
	svartfläckig blåvinge	<i>Phengaris arion</i>	NT	Ja	Ja	2330
	violettkantad guldvinge	<i>Lycaena hippothoe</i>	NT			6210 *6270
	väpplingblåvinge	<i>Polyommatus dorylas</i>	NT			6210
	ängsmetallvinge	<i>Adscita statices</i>	NT			2330 6210
Fåglar	backsvala	<i>Riparia riparia</i>	NT			
	buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	NT			

Organism-grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Fridlyst	ÅGP-art	Natur-typ
Blötdjur	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT		Ja	7230
	smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	LC			6210 7233
	sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT			3140 el 6210
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrium w-album</i>	NT			
	bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT			*6270 7230
	hedpärlemorffjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT			2330 6210 7230
	klubbsprötd bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT			*6270 2330
	mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT			6210 7230 7233
	mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT			2330 6210
	fisktärna	<i>Sterna hirundo</i>	LC			
	gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	VU			
	hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU			
	kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU			
	rapphöna	<i>Perdix perdix</i>	NT			
	rördrom	<i>Botaurus stellaris</i>	NT			
	spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT			
	stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU			
	storspov	<i>Numenius arquata</i>	NT			
	sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	NT			
	sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	LC			
	sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	VU			
	tornseglare	<i>Apus apus</i>	VU			
	trädlärka	<i>Lullula arborea</i>	LC			
	törnskata	<i>Lanius collurio</i>	LC			
	ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	NT			
Grod- och kräldjur	mindre vattensalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	LC	Ja		
	skogsödla	<i>Zootoca vivipara</i>	LC	Ja		2330
	vanlig groda	<i>Rana temporaria</i>	LC	Ja		
Kärlväxter	backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i>	NT			2330 *6270
	blågrönt mannagräs	<i>Glyceria declinata</i>	VU			
	fågelarv	<i>Holosteum umbellatum</i>	VU			*6270
	glappmaskros	<i>Taraxacum discretum</i>	EN			*6270
	grådådra	<i>Alyssum alyssoides</i>	VU			*6120 *6270
	hedblomster	<i>Helichrysum arenarium</i>	VU	Ja		2330

Organism-grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Fridlyst	ÅGP-art	Natur-typ
Blötdjur	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT		Ja	7230
	smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	LC			6210 7233
	sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT			3140 el 6210
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT			
	bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT			*6270 7230
	hedpärlemorffjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT			2330 6210 7230
	klubbsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT			*6270 2330
	mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT			6210 7230 7233
	mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT			2330 6210
						*6270
	johannesnycklar	<i>Orchis militaris</i>	LC	Ja		6210 6411
	jättemöja	<i>Ranunculus fluitans</i>	VU	Ja	Ja	3260
	klibbveronika	<i>Veronica triphyllos</i>	VU		Ingår i ÅGP åkerogräs	2330 6411
	kärrjohannesört	<i>Hypericum tetrapterum</i>	NT			
	kärrknipprot	<i>Epipactis palustris</i>	LC	Ja		6411 7230
	kösa	<i>Apera spica-venti</i>	NT			
	loppstarr	<i>Carex pulicaris</i>	VU			6411 7230
	luktvädd	<i>Scabiosa canescens</i>	VU			2330
	majviva	<i>Primula farinosa</i>	NT			6411 7230
	plattsäv	<i>Blysmus compressus</i>	NT			7230 6911
	puktörne	<i>Ononis spinosa subsp. procurrens</i>	LC			
	riddarsporre	<i>Consolida regalis</i>	NT			
	sanddådra	<i>Camelina microcarpa</i>	VU		Ingår i ÅGP åkerogräs	2330
	sandnejlika	<i>Dianthus arenarius</i>	EN	Ja	Ingår i ÅGP sandstäpp	2330 *6120
	sandnörel	<i>Minuartia viscosa</i>	CR	Ja	Ja	2330
	sandtimotej	<i>Phleum arenarium</i>	EN			*6120
	smörbollar	<i>Trollius europaeus</i>	LC			7230

Organism-grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Fridlyst	ÅGP-art	Natur-typ
Blötdjur	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT		Ja	7230
	smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	LC			6210 7233
	sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT			3140 el 6210
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT			
	bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT			*6270 7230
	hedpärlemorfjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT			2330 6210 7230
	klubbsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT			*6270 2330
	mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT			6210 7230 7233
	mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT			2330 6210
	sommarfibbla	<i>Leontodon hispidus</i>	NT			6411 7233
	stor ögontröst	<i>Euphrasia officinalis</i> subsp. <i>pratensis</i>	EN	Ja	Ja	7230
	tofsäxing	<i>Koeleria glauca</i>	EN		Ingår i ÅGP sandstäpp	2330 *6120 6270
	tvåblad	<i>Neottia ovata</i>	LC	Ja		6411 7230
	tätört	<i>Pinguicula vulgaris</i>	LC			7230
	vanlig backtimjan	<i>Thymus serpyllum</i> subsp. <i>serpyllum</i>	NT			
	vanlig sanddådra	<i>Camelina microcarpa</i> subsp. <i>sylvestris</i>	VU			
	vit näckros	<i>Nymphaea alba</i>	LC			3140
	vit sminkrot	<i>Buglossoides arvensis</i> var. <i>arvensis</i>	NT			
	äkta ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i> var. <i>incarnata</i>	LC			6410 7230
	ängsnycklar	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	LC	Ja		6411 7230
Mossor	kalkkällmossa	<i>Philonotis calcarea</i>	NT			7233
Skalbaggar	fyrfläckig dyngbagge	<i>Aphodius quadriguttatus</i>	EN		Ja	2330 *6120
	heddyngbagge	<i>Aphodius sordidus</i>	NT			2330
	hedfrölöpare	<i>Harpalus rufipalpis</i>	NT			2330
	humlekortvinge	<i>Emus hirtus</i>	NT		Ja	2330
	hårdyngbagge	<i>Aphodius scrofa</i>	VU			2330 *6270

Organism-grupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödliste-kategori	Fridlyst	ÅGP-art	Natur-typ
Blötdjur	kalkkärrsgrynsnäcka	<i>Vertigo geyeri</i>	NT		Ja	7230
	smalgrynsnäcka	<i>Vertigo angustior</i>	LC			6210 7233
	sumpkamgälsnäcka	<i>Valvata macrostoma</i>	NT			3140 el 6210
Fjärilar	almsnabbvinge	<i>Satyrrium w-album</i>	NT			
	bredbrämad bastardsvärmare	<i>Zygaena lonicerae</i>	NT			*6270 7230
	hedpärlemorffjäril	<i>Argynnis niobe</i>	NT			2330 6210 7230
	klubbsprötad bastardsvärmare	<i>Zygaena minos</i>	NT			*6270 2330
	mindre bastardsvärmare	<i>Zygaena viciae</i>	NT			6210 7230 7233
	mindre blåvinge	<i>Cupido minimus</i>	NT			2330 6210
	knubbfrolöpare	<i>Harpalus picipennis</i>	NT			*6270
	krokhorn dyvel	<i>Onthophagus fracticornis</i>	NT			2330 *6270
	månhornsbagge	<i>Copris lunaris</i>	VU		Ja	2330 *6120 *6270
	rakhorn dyvel	<i>Onthophagus nuchicornis</i>	NT			2330 *6270
	stillfröjor dloppa	<i>Psylliodes tricolor</i>	NT			
		<i>Oxytelus piceus</i>	NT			2330
Steklar	alvarsmalbi	<i>Lasioglossum lativentre</i>	NT			2330
	fibblesandbi	<i>Andrena fulvago</i>	NT			2330
	stortapetserarbi	<i>Megachile lagopoda</i>	NT		Ja	
	stäppbandbi	<i>Halictus leucaheneus</i>	EN		Ja	2330
Storsvampar	dvärgjordstjärna	<i>Geastrum schmidelii</i>	NT			
	liten diskroksvamp	<i>Disciseda candida</i>	VU			
	liten jordstjärna	<i>Geastrum minimum</i>	VU			
	mörk stjälkröksvamp	<i>Tulostoma melanocyclum</i>	EN		Ingår i ÅGP sandstäpp	*6270
	stjälkröksvamp	<i>Tulostoma brumale</i>	NT		Ingår i ÅGP sandstäpp	
	stor diskroksvamp	<i>Disciseda bovista</i>	EN		Ingår i ÅGP sandstäpp	2330 *6410

11 Källor

11.1 Litteratur

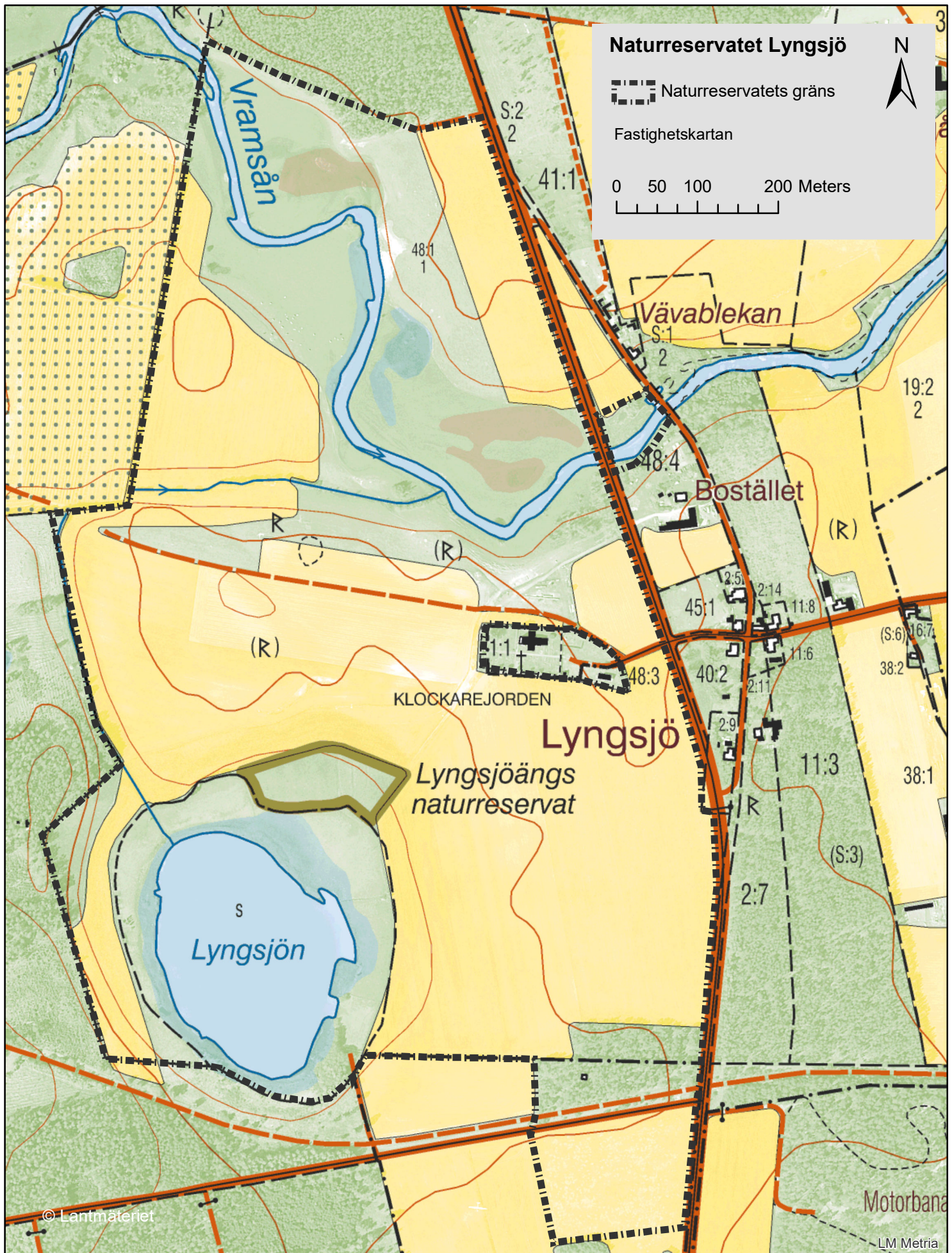
- Lunds botaniska förening 2003. Floran i Skåne, Vegetation och utflyktsmål.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2005. Bevarandeplan för Natura 2000-område Lyngsjön.
- Länsstyrelsen i Skåne län 2008. Biotopkartering av Vramsån 2008, Naturvärden och behov av restaureringsåtgärder i ett biflöde till Helge å.
- Länsstyrelsen i Kristianstad län 1996. Från Bjäre till Österlen, Skånska natur- och kulturmiljöer.
- Länsstyrelsen i Hallands län 2012. Hotade åkerogräs i Halland. En presentation av några sällsynta växter i jordbrukslandskapet.
- Naturvårdsverket 2005. Åtgärdsprogram för bevarande av jättemöja.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av stor ögontröst.
- Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr.
- Naturvårdsverket 2007. Åtgärdsprogram för bevarande av hotade åkerogräs.
- Naturvårdsverket 2009. Åtgärdsprogram för bevarande av sandnörel 2009-2014.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2.
- Naturvårdsverket. Åtgärdsprogram för sandstäpp 2014-2019.
- Regnéll G. 1980. Naturvårdsundersökning kring Lyngsjön i Kristianstads län. Inventering och förslag till avgränsning och riktlinjer för ett framtida naturreservat. Meddelande 42 från Växteknologiska institutionen, Lunds universitet.
- Rosquist G. 2015. Drastiska åtgärder räddar liten växt.
- SGU 2015. Grundvattenberoende ekosystem, förslag på prioritering av svenska naturtyper inom nätverket Natura 2000 DNR 423-1298/2015.

11.2 Kartor, databaser, hemsidor

- Artfakta. ArtDatabanken SLU
- Artportalen. ArtDatabanken SLU.
- Den virtuella floran.
- Kristianstad kommun 2015. Badvattnet i Kristianstad kommun.
[<http://www.kristianstad.se/sv/Kristianstads-kommun/Djur--natur/Vatten/Badvatten/>] 2016-10-07.
- Lantmäteriet, historiska kartor.
- Musselportalen.

11.3 Muntliga kontakter

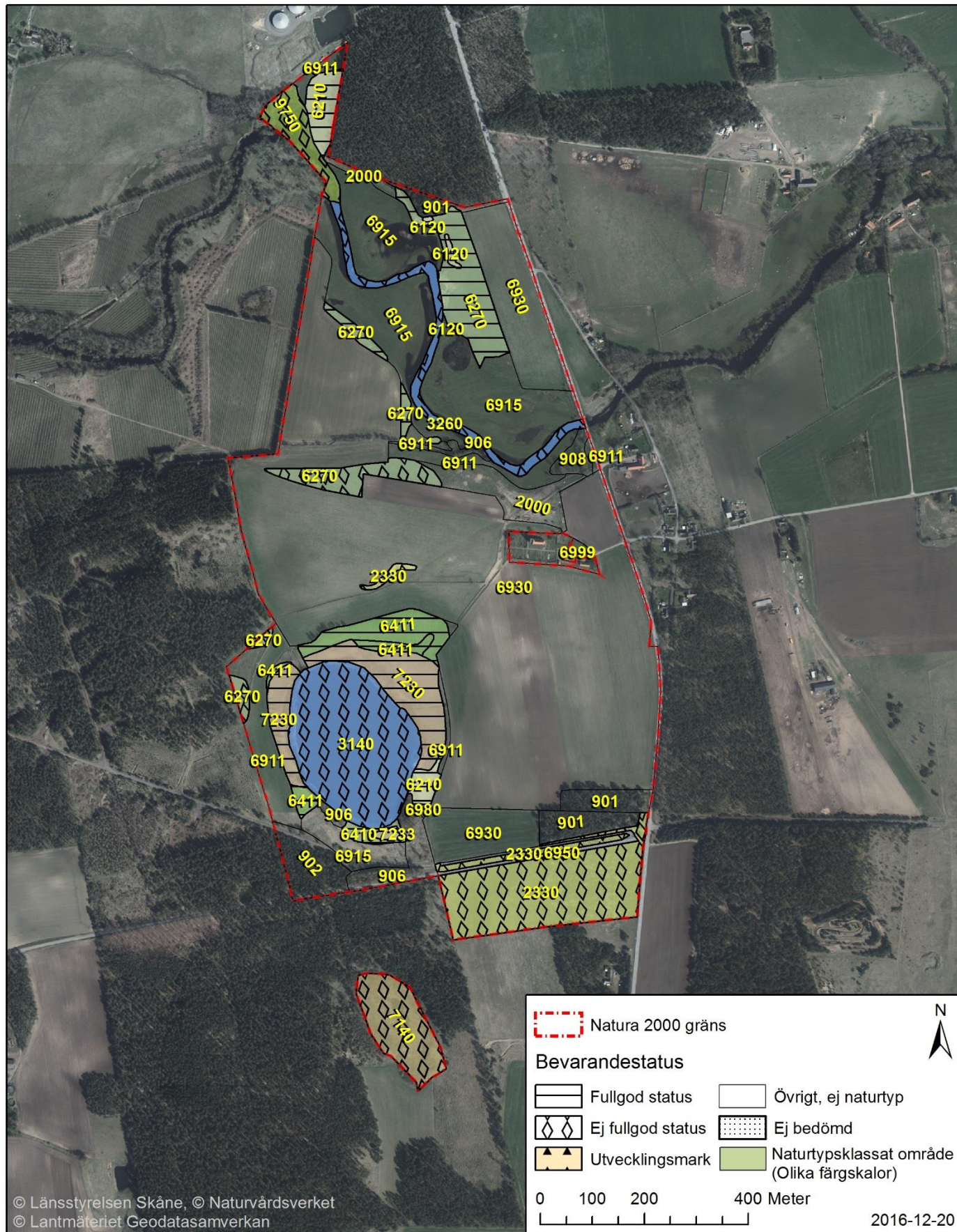
- Ronny Björk, tidigare arrendator vid Lyngsjö

Natura 2000-området Lyngsjön, SE0420235 med naturtyper

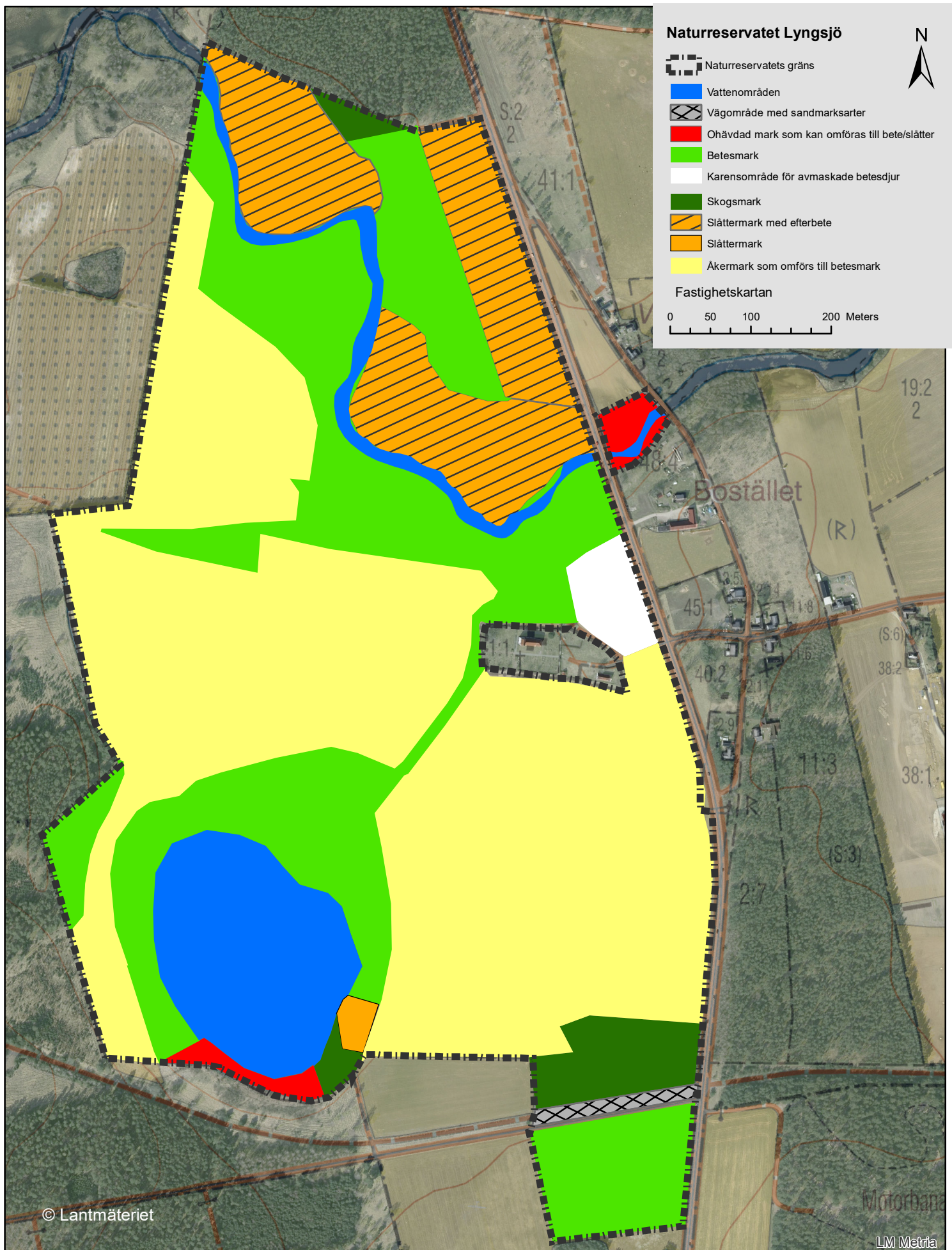
Förteckning över naturtyper återfinns i bilaga 2

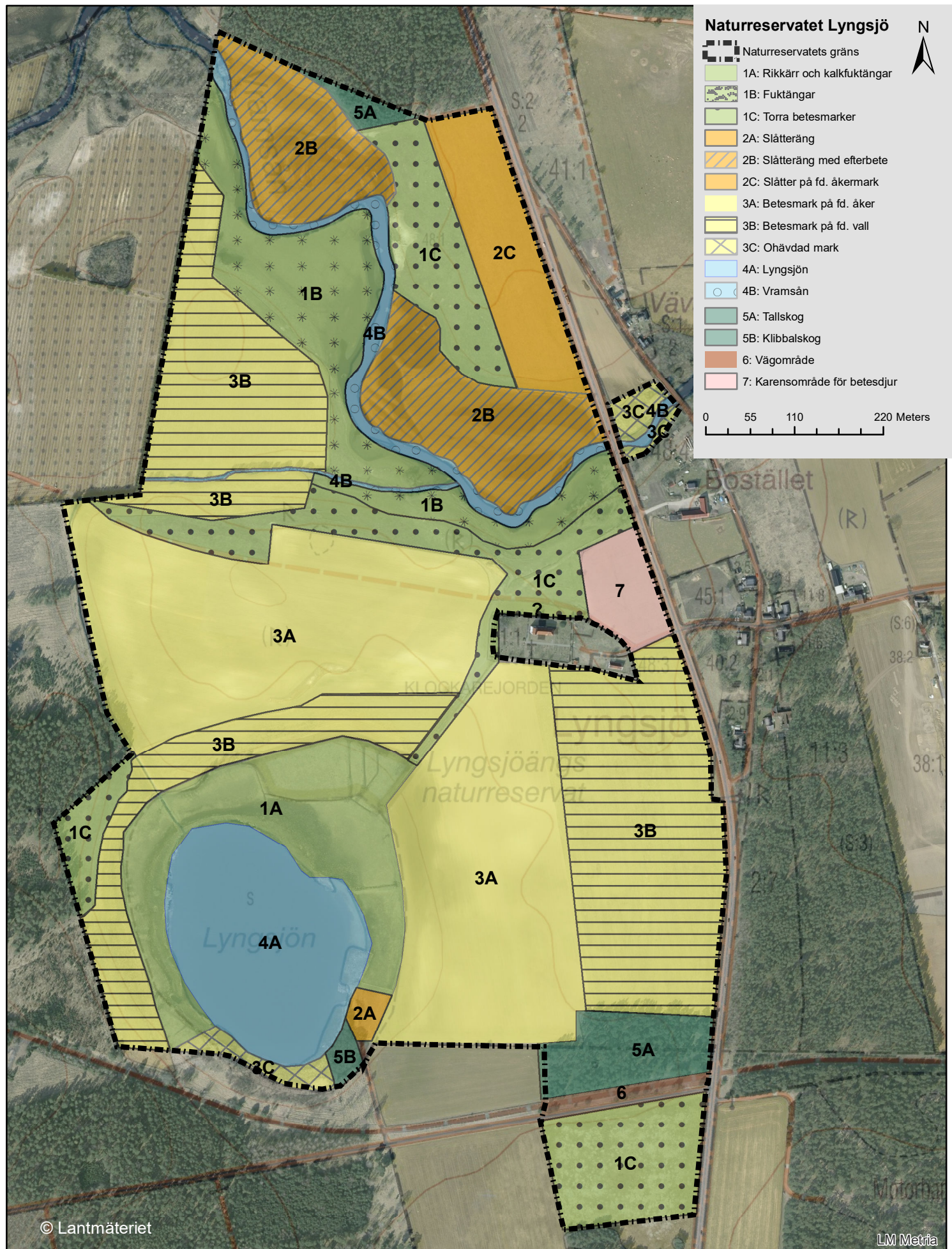

Fortsättning bilaga 2. Förteckning över förekommande naturtyper.

Kod	Naturtyper
2330	Gräsmarkssanddyner med borsttåtel och rödven
3140	Kalkrika oligo-mesotrofa vatten med bentiska kransalger
3260	Vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor
6120	Sandstäpp
6210	Kalkgräsmarker
6270	Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ
6410	Fuktängar med blåttåtel och starr
6411	Fuktängar med blåttåtel och starr - undergrupp kalkfuktäng
7140	Öppna svagt välvda mossar, fattigkärr intermediära kärr och gungflyn
7230	Rikkärr
7233	Rikkärr - undergrupp öppna ohävdade
91E0, 9750	Alluviala lövskogar med <i>Alnus glutinosa</i> eller <i>Fraxinus excelsior</i>

Kod	Icke -naturtyper
901	Tallskog
902	Granskog
906	Triviallövskog
908	Triviallövskog med ädellövsinslag
2000	Sanddominerade miljöer
6911	Öppen kultiverad betesmark
6915	Fuktäng
6930	Åker
6950	Väg
6980	Parkeringsplats
6999	Exploaterad mark

Skötselplan för naturreservatet Lyngsjö i Kristianstads kommun

Skötselplanen är ett vägledande dokument som ligger till grund för hur syftet med naturreservatet ska uppnås.

Syftet med naturreservatet Lyngsjö är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara eller återställa värdefulla naturmiljöer och skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane

Sammanställning av remissyttranden samt Länsstyrelsens bemötande

Försvarmakten: Har inget att erinra.

Havs- och Vattenmyndigheten: Tillstyrker förslaget.

Skogsstyrelsen: De ställer sig positiva till att värdefull natur skyddas långsiktigt och har inga synpunkter på presenterat förslag.

Sveriges Geologiska undersökning (SGU): De avstår från att yttra sig i ärendet.

Trafikverket: Framför att de är ansvariga för att underhålla väg 19 som är av särskild betydelse för regional eller intraregional trafik. I det arbetet ingår att utföra beläggningsarbeten, dikesrensning och andra underhållsåtgärder för att säkerställa vägens funktionalitet och trafiksäkerhet. Trafikverket tolkar föreskrifterna som att all form av normalt underhåll av vägen medges och att detta även innefattar halkbekämpning med saltpreparat och vill att det bör framgå i föreskrifterna.

Länsstyrelsens bemötande: Trafikverkets tolkning om att normalt vägunderhåll medges är korrekt. Vad gäller användning av saltpreparat vid halkbekämpning finns det inga föreskrifter som förhindrar detta. Under punkten om generellt undantag för driftåtgärder för vägar har halkbekämpning lagts till som ett exempel.

Lunds stifts prästlönetillgångar (PLT): De framför att det på bilaga 1 "Karta med naturreservatets gräns" inte framgår tydligt att det finns en befintlig mark-/skogsväg som används av PLTs skogsförvaltning för att komma till det angränsande skogsskiftet. PLT framför att den befintliga vägen är av stor vikt för skogsbruket på Lyngsjö 48:1 (utanför naturreservatet) varför det är önskvärt att Länsstyrelsen antingen reviderar gränsen så att vägen hamnar utanför naturreservatet alternativt att Länsstyrelsen på annat sätt säkerställer att vägen kan fortsättningsvis nyttjas av PLT i sitt skogsbruk.

Länsstyrelsens bemötande: Länsstyrelsen håller med om att det inte framgår att markvägen i norra delen inte ska ingå i naturreservatet och justerar detta så att det

framgår tydligare på kartan. Efter att naturreservatet är beslutat kommer reservatets gräns att stakas ut och mätas in i fält så att det blir en mer exakt gräns. Detta utförs i regel tillsammans med markägare om det finns intresse för det.

Lunds botaniska förening (LBF): Rent generellt tycker föreningen att remissupplagan till skötselplan är välskriven och väl genomtänkt med realistiska och angelägna mål och åtgärder. De ställer sig positiva till åtgärder såsom fortsatt och återupptagen hävd, skapandet av sandblottor i de torra markerna och fortsatt trädesbruk i delar av området. Dessutom ställer de sig bakom tanken att åtminstone delar av det lilla naturreservatet som avsattes för att gynna johannesnycklar plöjs och harvas. Om parkeringen nere vid sjön försvinner och ersätts med parkeringen uppe vid kyrkan anser de att det är angeläget att möjligheterna att ta sig ner till fuktängarna och sjön underlättas genom stättor och grindar. Vidare anser de att marken invid Lyngsjöns utlopp röjs och åter hävdas eftersom här tidigare växte åtskilliga exemplar av honungsblomster.

Länsstyrelsens bemötande: Det kommer att sättas upp stättor eller grindar på lämpliga ställen framöver för att underlätta framkomligheten i området. Området söder om sjön som ingår i naturreservatet kommer att skötas med slåtter framöver och röjningar av vedartat sly kommer troligtvis att påbörjas vintern 2020.

Naturskyddsföreningen Kristianstad/Bromölla: Föreningen har inga invändningar och stöder förslaget.

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Mottagare

För att överklaga skriver ni till regeringen, Miljödepartementet.
Observera dock att ni ska skicka överklagandet till skane@lansstyrelsen.se eller till Länsstyrelsen Skåne, Miljöavdelningen, 205 15 MALMÖ.

Tid för överklagande

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen senast den 14 februari 2020. Om den som vill överklaga beslutet företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Innehåll

Överklagandet ska vara skriftligt. I överklagandeskrivelsen ska ni ange:

- vilket beslut ni överklagar, beslutets datum och ärendenummer (diarienummer),
- på vilket sätt ni vill att beslutet ska ändras,
- er adress, telefonnummer och eventuell e-postadress,
- eventuella handlingar eller annat som stödjer er mening.

Ytterligare upplysningar

Behöver ni veta mer om hur ni ska göra kan ni ringa till Länsstyrelsen, telefon 010-224 10 00 (växel).